

Ieguldījums Tavā nākotnē!

Pētījums veikts Valsts kancelejas administrētā projekta „Atbalsts strukturālo reformu ieviešanai valsts pārvaldē” (identifikācijas Nr. 1DP/1.5.1.1.1./10/IPIA/CFLA/004/002)

4.2.aktivitātes

„Funkciju auditu veikšana”

(iepirkuma ID Nr. MK VK 2012/7 ESF) ietvaros

Projektu 100% apmērā finansē Eiropas Sociālais fonds

STARPZIŅOJUMS

par atbilstības novērtēšanas sistēmas institucionālo struktūru

atbilstoši 2013.gada 10.aprīļa līgumam Nr.32

**„Latvijas fizisko personu sertifikācijas sistēmas un tās
institucionālās struktūras (akreditācijas sistēmas)
izvērtējums”**

Izpildītājs:

SIA „Baltijas Konsultācijas”

Rīga, 2013. gada 30. jūlijs

(Precizēts saskaņā ar pētījuma uzraudzības padomes komentāriem

2013. gada 29. augustā)

Satura rādītājs

Saīsinājumu saraksts	3
Ievads	4
1. Apsardzes darbinieki.....	5
2. Arhitekti.....	8
3. Bīstamo iekārtu drošības speciālisti	11
4. Darba aizsardzības kompetentie speciālisti.....	13
5. Detektīvi.....	15
6. Energoauditori.....	18
7. Ēku, ceļu un tiltu būvniecības jomas speciālisti	20
8. Grāmatveži.....	22
9. Ģeodēzisti, kartogrāfi, mērniki, zemes ierīkotāji.....	25
10. Nekustamā īpašuma aģenti (māklēri).....	28
11. Nekustamā īpašuma vērtētāji.....	31
12. Tūrisma gidi	34
Izmantotās literatūras saraksts.....	37
Izmantoto avotu saraksts	42

Saīsinājumu saraksts

BAT – Biznesa augstskola „Turība”

DU – Daugavpils Universitāte

EM – Ekonomikas ministrija

ES – Eiropas Savienība

GSC – Grāmatvežu sertifikācijas centrs

IDA – Igaunijas Drošības asociācija

IKI – Igaunijas Kvalifikāciju iestāde

LANĪDA – Latvijas Nekustamo ģpašumu darījumu asociācija

LASSC – Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centrs

LATAK – SIA „Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs” Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs

LDBA – Latvijas Drošības biznesa asociācija

LĪVA – Latvijas ģpašumu vērtētāju asociācija

LM – Labklājības ministrija

LMB – Latvijas Mērnleku biedrība

LSĢŪTIS – Latvijas Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģijas inženieru savienība

MK – Ministru kabinets

NĪMA – Nekustamo ģpašumu mākleru asociācija

NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra

VP – Valsts policija

Ievads

Starpziņojuma mērķi:

- 1) Apkopot informāciju par atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītajām institūcijām, to pienākumiem un atbildību akreditēto atbilstības novērtēšanas institūciju vai sertificēto profesiju pārstāvju darbības uzraudzībā katrā pētījumā analizētajā valstī (Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija un Somija);
- 2) Apkopot informāciju par katras pētītās profesijas finansēšanas kārtību visās pētījumā analizētajās valstīs – noteikt cik maksā sertifikāta iegūšana attiecīgajā profesijā;
- 3) Izdarīt secinājumus un sniegt ieteikumus atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistīto institūciju darbības uzlabošanai attiecībā uz sertificēšanu un uzraudzību.

Starpziņojuma struktūra veidota atbilstoši profesijām alfabētiskā kārtībā, katras profesijas analīzē iekļaujot trīs starpziņojuma mērķim pakārtotas apakšsadaļas:

- 1) Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas;
- 2) Finansēšanas kārtība;
- 3) Secinājumi un ieteikumi.

Ģeodēzistu, kartogrāfu, mērnieku un zemes ierīkotāju profesijas šajā ziņojumā ir analizētas kopā, jo daudzi normatīvie regulējumi, aktuālie jautājumi un profesiju raksturs un būtība Latvijā ir nešķirami un nenodalāmi.

Starpziņojuma izstrādē izmantotas šādas metodes:

- Sekundāro datu analīze, t.sk. padziļināta normatīvo aktu izpēte;
- Intervijas un konsultācijas ar nozaru un atsevišķu profesiju pārstāvjiem;
- Ārvalstu pieredzes izpēte.

1. Apsardzes darbinieki

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Latvijā atbilstoši Ministru kabineta (MK) 2011. gada 2. augusta noteikumiem Nr.594 „Noteikumi par apsardzes sertifikātu izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtību un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apmēru”¹ paredzēts, ka apsardzes sertifikātu izsniedz Valsts policijas (VP) izveidota Apsardzes darbības sertifikācijas komisija fiziskai personai, kura apguvusi akreditētu pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmu un ieguvusi kvalifikāciju „Drošības speciālists” (profesijas standarts PS 0151) vai apsardzes sertifikāta iegūšanai nepieciešamo profesionālās izglītības programmu, kā arī apguvusi pirmās palīdzības sniegšanas mācību kursu un nokārtojusi apsardzes darbības kvalifikācijas pārbaudījumu. Profesionālās izglītības programmu apsardzes sertifikāta iegūšanai izstrādā Iekšlietu ministrija un saskaņo to ar Izglītības un zinātnes ministriju.

Igaunija

Igaunijā apsardzes darbinieku sertifikācijas procesa uzraudzības iestāde ir Igaunijas Kvalifikāciju iestāde (IKI), kas ir valsts iestāde. Taču atbilstības novērtēšanu, kā arī sertificēšanas procesu nodrošina Igaunijas Drošības asociācija (IDA), kas ir sabiedriska organizācija.

Lietuva

Lietuvā šī profesija nav reglamentēta, bet apsardzes darbiniekiem jāatbilst „Personu un īpašuma aizsardzības likumā”² noteiktajām prasībām.

Polija

Polijas Reģionālais policijas iecirknis ir Polijas valsts iestāde un atbilstoši likumam „Par personu un īpašuma drošību”³ ir tieši atbildīgs par apsardzes darbinieku eksaminēšanu.

Somija

Somijā apsargs ir reglamentēta profesija, kuru uzrauga Somijas Republikas Iekšlietu ministrija. Lai darbotos apsarga profesijā, nepieciešams saņemt policijas atļauju - obligāti jābūt pabeigtai noteiktai apsardzes darbinieka pamata izglītībai. Šo izglītību nodrošina dažādas izglītības iestādes un lielākie uzņēmumi drošības sektorā.

Finansēšanas kārtība

Latvijā par apsardzes darbības kvalifikācijas pārbaudījuma kārtošānu un apsardzes sertifikāta izsniegšanu indivīds maksā valsts nodevu šādā apmērā:

- 1) Par apsardzes darbības kvalifikācijas pārbaudījuma kārtošānu – 10,00 LVL;
- 2) Par apsardzes sertifikāta izsniegšanu – 10,00 LVL;

¹ MK noteikumi Nr.594 „Noteikumi par apsardzes sertifikātu izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtību un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apmēru”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 02.08.2011.; stājās spēkā 06.08.2011. // Latvijas Vēstnesis, 05.08.2011., Nr.122 (4520).

² Personu un īpašuma aizsardzības likums Nr. IX-2327 (*Asmens Ir Turto Saugos Įstatymas*) / Lietuvas Republikas likums. Pieņemts Lietuvas Republikas Seimā 08.07.2004.; stājās spēkā 01.01.2005.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 20.10.2012. // Oficiālais Laikraksts, 2004., Nr.116-4317.

³ Par personu un īpašuma drošību. (*Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Seimā 22.08.1997.; stājās spēkā 27.03.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 26.07.2005. // Oficiālais Vēstnesis, 1997., Nr.114 punkts 740.

- 3) Par apsardzes sertifikāta izsniegšanu pēc derīguma termiņa pagarināšanas – 10,00 LVL;
- 4) Par apsardzes sertifikāta dublikāta izsniegšanu – 5,00 LVL.⁴

Par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu komersants maksā valsts nodevu šādā apmērā:

- 1) Par pirmās kategorijas speciālo atļauju (licenci) – 500,00 LVL;
- 2) Par otrās kategorijas speciālo atļauju (licenci) – 800,00 LVL;
- 3) Par otrās kategorijas speciālo atļauju (licenci) komersantam, kuram jau izsniegta pirmās kategorijas speciālā atļauja (licence) – 300,00 LVL.⁵

Tātad valsts šīs sertifikācijas rezultātā no indivīda saņem 10,00 – 25,00 LVL, bet no komersanta 500,00 – 800,00 LVL.

Igaunija

Sertifikācijas izmaksas apsargiem I un apsargiem II ir 19,80 EUR (13,92 LVL). Savukārt apsargiem III, kas pielīdzināti drošības virsniekiem, sertifikācijas izmaksas ir 35,20 EUR (24,74 LVL). Resertifikācijas izmaksas šai grupai saglabājas esošajā līmenī - 35,20 EUR (24,74 LVL).⁶

Lietuva

Apsardzes darbinieka 52 stundu apmācību izmaksas ir atkarīgas no izglītības iestādes, bet vidējā cena ir 250,00 – 300,00 LTL (51,00 – 61,20 LVL)⁷.

Polija

Apsargiem ir divpakāpju kursi. Par pirmās pakāpes apmācībām jāmaksā 240,00 EUR (168,68 LVL), savukārt otrās pakāpes apmācību cena ir 500,00 EUR (351,41 LVL). Papildus izmaksas saistītas ar veselības sertifikāta saņemšanu – 85,00 EUR (59,74 LVL). Vēl 75,00 EUR (52,71 LVL) nepieciešami, lai saņemtu katras pakāpes licenci un 8,00 EUR (5,63 LVL) par lēmumu un pašu sertifikātu.⁸

Somija

Apsarga sertifikācijas iegūšanai nozīmīga ir tikai izglītība un attiecināmas būtu apmācību izmaksas, taču Somijā izglītība ir bez maksas. Arī Igaunijā un Lietuvā ir daudz lielākas bezmaksas izglītības iespējas kā Latvijā.

Apsardzes darbinieku sertifikācijas procesa nodrošinātā kvalitāte ir vairāk atkarīga no apmācību sistēmas kvalitātes un to maz ietekmē indivīda maksātās valsts nodevas apmērs. Latvijā apsargu pirmā līmeņa augstākās izglītības apmācību programmas piedāvā Biznesa augstskola „Turība” (BAT) - kurss „Organizācijas drošība” - un

⁴ MK noteikumi Nr.594 „Noteikumi par apsardzes sertifikātu izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtību un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apmēru”, 37.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 02.08.2011.; stājās spēkā 06.08.2011. // Latvijas Vēstnesis, 05.08.2011., Nr.122 (4520).

⁵ MK noteikumi Nr.930 „Apsardzes darbības licencēšanas noteikumi”, 32.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 11.11.2008.; stājās spēkā 15.11.2008. // Latvijas Vēstnesis, 14.11.2008., Nr.178 (3962).

⁶ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatīvo AS (Igaunija).

⁷ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

⁸ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvēls Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

Daugavpils Universitāte (DU) – kurss „Civilā drošība un aizsardzība”. Studiju gada maksa BAT ir 1040,00 LVL⁹, bet DU – 630,00 LVL¹⁰.

Daudzi bezdarbnieki rod iespēju strādāt tieši apsardzes sfērā, taču viņiem BAT un DU noteiktās apmācību maksas bieži vien ir pārāk augstas. Tāpēc ir pieejams ļoti plašs kursu piedāvājums, sākot ar īpaši akreditētām izglītības programmām un beidzot ar vienkārši eksāmenam sagatavojošām apmācībām. Piemēram, Baltijas Drošības skola ir izstrādājusi un Izglītības un zinātnes ministrijā licencējusi divas izglītības programmas, kurās zināšanas apgūst apsargi, drošības dienestu vadītāji, apsargi - inkasatori, miesassargi u.c. Akreditētā mācību iestāde Baltijas Drošības skola atbilstoši iegūtajai licencei sagatavo apsardzes darbiniekus 160 stundu apjomā atbilstoši MK noteikumos Nr.594¹¹ noteiktajam. Maksa par apmācību – 60,00 LVL.

Savukārt SIA „MBR” veic bezdarbnieku, darba meklētāju un strādājošo apmācību, pamatojoties uz līgumu ar Nodarbinātības valsts aģentūru (NVA) un izsniegto kuponu attiecīgās programmas¹² apguvei. Šobrīd mācību programmu „Apsardzes darbs” iespējams apgūt Rīgā, Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā, Saldū, Ventspilī. Ja personai nav NVA kupona, tad maksa par apsardzes darba izglītības kursu ir šāda:

Profesionālās izglītības ieguves forma	Summa, LVL
Klātiene	280,00
Pašizglītība un klātiene	59,00
Sertifikāta pagarināšana	55,00
Šaujamieroča atļauja	50,00
Pirmās palīdzības kurss 15 stundas	19,00

Sludinājumos par apsargu kursiem savus pakalpojumus piedāvā vēl aptuveni 60 citi uzņēmumi, kuru cenas ir amplitūdā no 50,00 - 70,00 LVL. Tātad ir liels piedāvājums, kas saistīts ar tikpat lielu pieprasījumu. Lielā apsardzes darbinieka sertifikācijas eksāmena kārtotāju skaita dēļ VP eksaminācijas komisija vairākos sastāvos strādā 2 - 3 dienas nedēļā. Par dalību eksaminēšanas komisijā tās locekļiem papildus atalgojums netiek piešķirts, līdz ar to valsts šajā procesā papildus līdzekļus neiegulda.

Apsardzes darbinieku sertificēšanas procesa kvalitātes uzlabošanā aktīvi iesaistās Latvijas Drošības biznesa asociācija (LDBA). Tā sniedz metodisko, juridisko un konsultatīvo palīdzību saviem biedriem, aizsargā pret negodīgu konkurenci, pastāvīgi rūpējas par biedru darba, pakalpojumu klāsta popularizēšanu un to prestiža celšanu, kā arī brīvi izplata informāciju par savu un biedru darbību preses izdevumos un citos masu informācijas līdzekļos. LDBA vadība un biedri savā darbā ievēro asociācijas profesionālās kvalifikācijas sertifikāta prasības un asociācijas Ētikas kodeksa pamatprincipus, lai sasniegtu profesionāli visaugstāko rezultātu sabiedrības vajadzību apmierināšanai.

Secinājumi un ieteikumi

Apsargu sertifikācijas sistēma ir līdzīga visās pētījumā analizētajās valstīs. Apsardzes darbinieks ir bīstama profesija un speciālu apmācību trūkums pirms

⁹ Studiju maksa; 1. līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmas. Pieejams BAT mājaslapā: <http://www.turiba.lv/lv/studijas/studiju-maksa/111/> (skatīts 29.08.2013.)

¹⁰ Studiju maksa un atlaides. Pieejams DU mājaslapā: http://www.du.lv/lv/studijas/studiju_maksa (skatīts 29.08.2013.)

¹¹ MK noteikumi Nr.594 „Noteikumi par apsardzes sertifikātu izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtību un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apmēru”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 02.08.2011.; stājās spēkā 06.08.2011. // Latvijas Vēstnesis, 05.08.2011., Nr.122 (4520).

¹² NVA īstenotie ESF projekti; Projekts „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā - 2” (Nr.1DIP/1.3.1.1.3/09/IPIA/NVA/001). Pieejams NVA mājaslapā: <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=2&mid=268&txt=1743&from=0> (skatīts 04.07.2013.)

profesionālās darbības uzsākšanas šajā jomā apdraudētu apsarga, kā arī citu personu dzīvību. Tāpēc apmācības un sertifikācija šajā profesijā ir nepieciešams process. Taču ir nepieciešams diferencēt apsardzes darbiniekus pēc darba bīstamības pakāpes un ar to saistītajām darbībām, nepieciešamajām zināšanām.

Esošā sertifikācijas sistēma Latvijā ir piemērota apsardzes darbiniekiem, kuri izmanto šaujamo ierocius. Taču par apsargiem sauc arī, piemēram, muzeju zāles uzraugus, kuriem pilna apsardzes mācību programma nav nepieciešama. Tāpēc ieteicams pārņemt Igaunijā esošo apsardzes darbinieku sertifikācijas sistēmu, ņemot vērā Lietuvas speciālistu izdarītos secinājumus par apmācību modeļa privāto drošības dienestu darbiniekiem saskaņošanas nepieciešamību ar citām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm, lai izpildītu visas prasības attiecībā uz privāto apsardzes darbinieku profesionālo kompetenci, kā arī ievērotu klientu un patērētāju vajadzības. Profesionālās prasības privāto drošības dienestu darbiniekiem vajadzētu atspoguļot ne tikai to īpašā apmācībā, bet arī izglītības savienojamībā ar sniegtajiem drošības pakalpojumiem.

Ieteicams sertifikātu izsniegšanu dalīt vairākās pakāpēs, t.i., apsargs I, II, III, un katram līmenim noteikt izglītības prasības atbilstoši veicamo darbu klāstam. Fiziskām personām, lai saņemtu apsardzes darbinieka sertifikātu, jāatbilst šādām prasībām:

Pakāpe	Prasības
Apsargs I	Kandidātam ir jābūt pamatizglītībai, apgūtam apmācību kursam saskaņā ar sertifikācijas standartu, kā arī labam fiziskajam un veselības stāvoklim.
Apsargs II	Kandidātam jābūt apsarga I sertifikātam, vismaz viena gada darba pieredzei šajā jomā, zināšanām un prasmēm atbilstoši sertifikācijas standartam, labam fiziskajam un veselības stāvoklim, vai ugunsdzēsēju virsnieka vai robezsardzes virsnieka sertifikātam un vismaz viena gada darba pieredzei attiecīgajā jomā.
Apsargs III	Kandidātam ir jābūt vidējai izglītībai, apgūtam apmācību kursam saskaņā ar sertifikācijas standartu, labam fiziskajam un veselības stāvoklim.

2. Arhitekti

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Arhitektu prakse tiek reglamentēta atbilstoši MK 2003. gada 8. jūlija noteikumiem Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”¹³. Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centrs (LASSC) nodrošina ne tikai arhitektu prakšu sertificēšanu un atjaunošanu, bet saskaņā ar standarta LVS EN ISO/IEC 17024 nosacījumiem veic arī sertificēto arhitektu uzraudzību.

Igaunija

Arhitektu sertificēšanas institūcijas (Igaunijas Arhitektu apvienība, Igaunijas Interjera dizaineru apvienība, Igaunijas Ainavu arhitektu apvienība) uzraugošā iestāde ir IKI. Tās galvenās funkcijas ir:

¹³ MK noteikumi Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.07.2003.; stājās spēkā 19.07.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 29.06.2011. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2003., Nr.106 (2871).

- 1) Profesionālās kvalifikācijas sistēmas izstrāde un ieviešana;
- 2) Sektoru padomju darbības organizēšana un koordinēšana;
- 3) Konsultāciju sniegšana un asistēšana sertifikācijas organizācijām;
- 4) Profesionālo kvalifikāciju reģistra uzturēšana;
- 5) Ar profesionālo kvalifikācijas sistēmu saistīto konsultāciju un apmācību organizēšana;
- 6) Igaunijas profesionālās kvalifikācijas sistēmas ieviešana nacionālā un starptautiskā līmenī, radot profesionālo kvalifikāciju savstarpējās salīdzināšanas iespējas;
- 7) Profesionālo kvalifikācijas standartu izstrādes un atjaunošanas organizēšana, balstoties uz sektoru padomju lēmumiem;
- 8) „Europass” centra darbības organizēšana;
- 9) Darbība kā nacionālajam atskaites punktam profesionālo kvalifikāciju jomā¹⁴.

Lietuva

Arhitektu sertifikācija tiek veikta saskaņā ar Lietuvas Republikas Vides ministrijas apstiprināto arhitektu sertifikācijas procesu, ko nodrošina Lietuvas Republikas Arhitektu savienība.

Polija

Polijā arhitektu sertificēšanas institūciju – reģionālo kvalifikācijas komisiju - darbību uzrauga Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija. Reģionālo kvalifikācijas komisiju darbību reglamentē:

- 1) Celtniecības likums¹⁵;
- 2) Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo pašpārvaldi¹⁶;
- 3) Noteikumi par neatkarīgo tehnisko funkciju regulāciju celtniecībā¹⁷.

Somija

Somijā arhitekti ir nereglementēta profesija un sertifikācija netiek veikta. Somijā ap 80% arhitektu ir apvienojušies biedrībā (SAFA) ar mērķi veicināt arhitektūras un dizaina attīstību. Biedrības uzdevumos ietilpst arī arhitektu darba kvalitātes uzraudzība, bet tās rīcībā nav formālu instrumentu kā to kontrolēt vai ietekmēt. Dalība biedrībā ir brīvprātīga un tās darbību nosaka statūti.

¹⁴ Par Igaunijas Kvalifikācijas institūtu. Pieejams IKI mājaslapā: <http://www.kutsekoda.ee/en/kutsekoda/tutvustus> (skatīts 29.08.2013.)

¹⁵ Celtniecības likums. (*Ustawa Prawo Budowlane*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 07.07.1994.; stājās spēkā 01.01.1995.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 23.12.2010. // Oficiālais Vēstnesis, 1994., Nr.89 punkts 414.

¹⁶ Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo pašpārvaldi. (*Ustawa o samorządzie zawodowym architektów, urbanistów i inżynierów budownictwa*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.12.2000.; stājās spēkā 25.01.2002.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2001., Nr.5 punkts 42.

¹⁷ Noteikumi par neatkarīgo tehnisko funkciju regulāciju celtniecībā. (*Rozporządzenie o samodzielnych funkcjach technicznych w budownictwie*) / Polijas Republikas Transporta un būvniecības ministra noteikumi. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 16.05.2006.; stājās spēkā 31.05.2006. // Oficiālais Vēstnesis, 2006., Nr.83 punkts 578.

Finansēšanas kārtība

Arhitekta prakses sertifikāta iegūšana Latvijā ir maksas pakalpojums. Maksa par sertificēšanu sastāv no divām daļām – maksas par sertificēšanas procedūru un maksas par sertifikāta uzturēšanu, kas kopā sastāda aptuveni 400,00 LVL¹⁸.

Maksa par sertificēšanas procedūru (175,00 LVL) jāveic pirms procedūras. Apmaksa var tikt veikta LASSC skaidrā naudā, saņemot stingrās uzskaites kvīti, vai ar pārskaitījumu uz LASSC bankas kontu.

Maksa par sertifikāta uzturēšanu (290,00 LVL) jāveic pēc sertifikāta iegūšanas. Šo maksājumu iespējams veikt vienā reizē vai katru gadu, sadalot maksājumu 4 daļās un noslēdzot ar LASSC līgumu par atlikto maksājumu. Atsevišķos gadījumos maksājumus iespējams sadalīt arī vairākās daļās. Apmaksu var veikt LASSC skaidrā naudā, saņemot stingrās uzskaites kvīti, vai ar pārskaitījumu uz LASSC bankas kontu.¹⁹

Igaunija

Igaunijā arhitekta profesijas sertifikāta iegūšana ir maksas pakalpojums. Maksa par sertifikāciju un resertifikāciju dažādās arhitektūras jomās atšķiras²⁰:

Arhitektūras joma	Maksa par sertifikāciju	Maksa par resertifikāciju
Diplomēts arhitekts	450,00 EUR (316,27 LVL)	
Ainavu arhitekts	369,00 EUR (259,34 LVL)	316,00 EUR (222,09 LVL)
Interjera arhitekts	350,00 EUR (245,99 LVL)	140,00 EUR (98,40 LVL)

Lietuva

Lietuvā arhitekta sertifikācijas maksas ir sekojošas:

- 1) Maksa par arhitekta profesionālās kvalifikācijas sertifikāta pirmreizēju iegūšanu: 480,00 – 720,00 LTL (97,92 – 146,88 LVL);
- 2) Maksa par arhitekta profesionālās kvalifikācijas sertifikāta pirmreizēju iegūšanu citu ES valstu pārstāvjiem: 500,00 – 815,00 LTL (102,00 – 166,26 LVL);
- 3) Maksa par eksāmena atkārtotu kārtošanu 80,00 – 120,00 LTL (16,32 – 24,48 LVL)²¹.

Polija

Polijā maksa par arhitekta sertifikāta iegūšanu ir 400,00 EUR (281,13 LVL) apmērā un apmaksu ir jāveic pirms eksāmena kārtošanas²².

Somija

Somijā arhitekti ir nereglamentēta profesija un sertifikācija netiek veikta.

¹⁸Intervija ar LASSC vadītāju E. Timofejevu.

¹⁹ Arhitekta prakses iegūšana un uzturēšana. Pieejams LASSC mājaslapā: http://www.latarh.lv/prakses_iegusana (skatīts 29.08.2013.)

²⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

²¹ Sertifikācija. Pieejams Lietuvas Arhitektu palātas mājaslapā: <http://www.architekturamai.lt/pages/lt/atestacija.php> (skatīts 29.08.2013.)

²² Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

Secinājumi un ieteikumi

Kopumā arhitektu sertificēšanas sistēma darbojas vairumā apskatīto valstu. Izmantotās sistēmas ir ļoti dažādas - no strikti valsts regulētām (Polija) līdz pilnīgi liberālām (Somija), kur arhitekta diploms tiek uzskatīts arī par kompetences un iemaņu apliecinājumu. Latvijā pašreiz darbojas sistēma, kuras ietvaros sertifikāciju veic Latvijas Arhitektu savienība. Sertifikācijas mehānisms ir pietiekami skaidri definēts un laika gaitā pierādījis savu spēju darboties. Tomēr šādai sistēmai ir konstatētas divas nepilnības: pirmkārt, sertificējošā un uzraugošā institūcija ir viena un tā pati; otrkārt, sertifikācijas izmaksas nozarē strādājošie speciālisti vērtē kā salīdzinoši augstas.

Kā iespējams risinājums uzraudzības funkcijas nodalīšanai no sertificēšanas būtu trešās personas iesaistīšanās, kas varētu būt būvniecības nozari pārraugošās Ekonomikas ministrijas (EM) kontrolēta valsts institūcija. Šādas institūcijas primārā funkcija būtu saņemto sūdzību izskatīšana un iespējamo sankciju piemērošana, pamatotu sūdzību gadījumā ierosinot pat sertifikāta anulēšanu.

Sertificēšanas izmaksu samazināšana būtu iespējama, iesaistot izglītības institūcijas sertifikācijas uzturēšanas sistēmas izmaksu segšanā. Sertifikācijas sistēmas primārais uzdevums ir zināšanu un kompetenču novērtēšana, bet izglītības institūcijas nodrošina šādu zināšanu ieguvu. Kā alternatīvu finansēšanas mehānismu iespējams paredzēt praktizējošo arhitektu un arhitektu biroju solidāru ikgadēju līdzmaksājumu sistēmas uzturēšanai. Šāda sistēma būtu taisnīgāka pret jaunajiem arhitektiem un samazinātu barjeras ienākšanai tirgū. Šādā gadījumā pats sertificējamais maksātu tieši sertifikācijas izmaksas (pašreiz 175,00 LVL) savukārt uzturēšanas izmaksas (290,00 LVL) tiktu segtas no praktizējošo arhitektu solidārā līdzmaksājuma.

3. Bīstamo iekārtu drošības speciālisti

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Bīstamo iekārtu pārbaudi veic juridiska persona, kuru normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir akreditējis SIA „Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs” Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs (LATAK) vai citas ES dalībvalsts akreditācijas institūcija atbilstoši Latvijas Republikas normatīvā regulējuma prasībām attiecīgo bīstamo iekārtu jomā.

Kopumā LATAK ir akreditējis 55 inspicēšanas institūcijas, kas ir atbildīgas par savu ekspertu izvēli, apmācību un uzraudzību. Šobrīd fizisko personu sertifikācija netiek veikta, visu atbildību uzņemas darba devējs. Taču, ja fiziska persona vēlas darboties šajā sfērā, to var darīt tikai ar darba devēja, kas akreditēties LATAK, starpniecību.

Tehnisko ekspertu asociācijā ir izstrādāts Ekspertu profesionālās darbības un ētikas kodekss, bet to nav parakstījuši visi asociācijas biedri.

Igaunija

Bīstamo iekārtu drošības speciālistu profesija ir reglamentēta. Šīs jomas speciālistu sertificēšanas institūcija Igaunijā ir IDA, ko uzrauga IKI.

Lietuva

Bīstamo iekārtu drošības speciālistu darbība nav reglamentēta, bet potenciāli bīstamo iekārtu drošības ekspertīzes realizējošām organizācijām tiek prasīta pastāvīgā licence. Bīstamo iekārtu drošības speciālistiem ir saistoši Lietuvas Republikas normatīvie akti.

Polija

Bīstamo iekārtu drošības speciālistu darbība tiek reglamentēta. Saskaņā ar likumu „Par bīstamo kravu pārvadājumiem”²³ sertificēšanu Polijā veic Transporta tehniskās uzraudzības institūcija, kura pārvalda elektronisku sertificēto ekspertu datu bāzi.

Somija

Somijā nepastāv bīstamo iekārtu drošības speciālistu profesija – darba devējs ir atbildīgs par nodarbināto personu veselību un drošību darba vietā, ko regulē plašs normatīvo aktu klāsts.

Finansēšanas kārtība

Igaunija

Sertificēšanas, kā arī resertifikācijas izmaksas bīstamo iekārtu drošības speciālistiem ir 76,70 EUR (53,91 LVL).²⁴

Lietuva

Lai izsniegtu bīstamo iekārtu drošības speciālista licenci, valsts iekasē licences maksas:

- 1) Licences – 350,00 LTL (71,40 LVL);
- 2) Attiecībā uz licences pārskatīšanu vai dublikāta izsniegšanu – 150,00 LTL (30,60 LVL).²⁵

Polija

Par bīstamo iekārtu drošības speciālista eksāmenu jāmaksā 100,00 EUR (70,28 LVL), par resertifikāciju - 75,00 EUR (52,71 LVL).²⁶

Somijā un Latvijā bīstamo iekārtu drošības speciālistiem nav papildus (sertifikācijas) izdevumu.

Secinājumi un ieteikumi

Igaunijā bīstamo iekārtu drošības speciālistu sertificēšanu veic sabiedriska organizācija, bet Polijā - valsts organizācija. Lietuvā šīs profesijas pārstāvju darbību neregulē, savukārt Somijā un Latvijā par darba drošību, personālam strādājot ar bīstamajām iekārtām, atbild darba devējs. Divas no pētījumā analizētajām valstīm regulē darbību bīstamo iekārtu drošības jomā, savukārt trīs - neregulē. Visās

²³ Likums par bīstamo kravu pārvadājumiem. (*Ustawa o przewozie towarów niebezpiecznych*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 24.10.2011.; stājās spēkā 01.01.2012. // Oficiālais Vēstnesis, 2011., Nr.227 punkts 1367.

²⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija)

²⁵ Licences noteikumi potenciāli bīstamo iekārtu tehniskās apkopes pakalpojumiem. Pieejams Lietuvas Republikas Sociālās drošības un darba ministrijas mājaslapā: <http://www.socmin.lt/index.php?35744796> (skatīts 29.08.2013.)

²⁶ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvēls Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

pētījumā analizētajās valstīs, izņemot Latviju, par vienu no galvenajiem kritērijiem profesionālajai darbībai šajā jomā uzskata izglītību, norādot, ka tai jābūt augstākajai. Somijas uzņēmumos darbinieki pamatā ir ar maģistra un doktora grādu, zemākais pieļaujamais izglītības līmenis darbam ar bīstamajām iekārtām ir bakalaura grāds attiecīgajā specialitātē.

Ieteikums papildināt likumu „Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību”²⁷ ar papildus prasībām bīstamo iekārtu speciālistiem: nepieciešama speciālā izglītība, atbilstoša reputācija (persona nav krimināli sodīta, tai nav uzlikti administratīvie sodi vai disciplinārsodi saistībā ar attiecīgās profesionālās darbības normu pārkāpumiem) un atbilstošs veselības stāvoklis. Ieteikums turpināt darbu pie Profesionālās ētikas kodeksa papildināšanas un ieviešanas praksē.

4. Darba aizsardzības kompetentie speciālisti

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Darba aizsardzības vecākais speciālists, kurš ieguvis atbilstošu izglītību, ko apliecina attiecīgs dokuments, ir pielīdzināms kompetentam speciālistam un ir tiesīgs veikt darba vides iekšējo uzraudzību uzņēmumos piecus gadus no izglītību apliecinošā dokumenta izdošanas dienas. Pēc minētā termiņa beigām darba aizsardzības vecākais speciālists, lai iegūtu kompetenta speciālista sertifikātu, kas apliecina personas kompetenci darba aizsardzības jautājumos, vēršas personāla sertificēšanas institūcijā, kas ir akreditēta LATAK atbilstoši standarta LVS EN ISO/IEC 17024:2005 „Atbilstības novērtēšana – Vispārīgās prasības personu sertificēšanas institūcijām” prasībām un par kuru EM publicējusi paziņojumu. Labklājības ministrijas (LM) reģistrā ir iekļautas 25 kompetentās institūcijas darba aizsardzības jautājumos, kas nodrošina uzņēmumu darba aizsardzības sistēmu sakārtošanu, t.sk. darba vides risku novērtēšanu un darba aizsardzības pasākumu plāna izstrādi.

Igaunija

Sertificēta tiek veselības aizsardzība. Pamatprincips - noteikt kvalifikācijas prasības un darbinieku drošības un veselības aizsardzības speciālistu kompetenci. Atbilstības novērtēšanas struktūra ir Igaunijas Veselības veicināšanas savienība, bet uzraudzības iestāde - IKI.

Lietuva

Darba aizsardzības kompetento speciālistu profesija nav reglamentēta.

Polija

Nav novērtēšanas procedūras - personas, kurām ir vajadzīgā izglītība un profesionālās pieredzes apliecinājums, var tikt iesaistītas uzņēmumā kā „darba drošības un veselības aizsardzības (vispārīgs) speciālists”.

Somija

Darba devējs ir atbildīgs par visu darbinieku veselību un drošību darba vietā.

²⁷ Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 24.09.1998.; stājies spēkā 27.09.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.09.2009. // Latvijas Vēstnesis, 13.10.1998., Nr. 291/292 (1352/1353).

Finansēšanas kārtība

Juridiskai personai nav jāveic maksājumi LM, bet fiziskai personai, kas vēlas iegūt darba aizsardzības kompetentā speciālista sertifikātu, ir jāveic personāla sertifikācijas institūcijas noteiktos maksājumus no 79,00 – 160,00 LVL.

Darba aizsardzības kompetento speciālistu sniegto pakalpojumu kvalitāti nodrošina apmācību sistēma, kas veidota atbilstoši dažādām normatīvajā regulējumā noteiktajām prasībām. Darba aizsardzības likums²⁸ nosaka, ka ikvienā uzņēmumā ir jābūt apmācītam darba aizsardzības speciālistam, bet uzņēmumam, kurā ir 50 vai vairāk nodarbināto, šādiem speciālistiem ir jābūt vairākiem. Saskaņā ar MK 2010. gada 10. augusta noteikumiem Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”²⁹ darba devējam vai darba devēja norīkotai personai, ja uzņēmumā nav vairāk par 10 nodarbinātajiem un ja darba devējs pats veic darba aizsardzības speciālista pienākumus, vai darba aizsardzības speciālistam jāiegūst vienu no šādiem zināšanu līmeņiem darba aizsardzības jomā:

- 1) Augstākā līmeņa zināšanas (profesionālā augstākā izglītība), ko apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmās DU, Latvijas Lauksaimniecības universitātē, Latvijas Universitātē, Rīgas Tehniskajā universitātē, Rīgas Starptautiskajā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskolā vai Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijā;
- 2) Pamata līmeņa zināšanas, ko apgūst Izglītības un zinātnes ministrijas licencētās profesionālās pilnveides izglītības programmā 160 stundu apjomā (no 2013. gada 1. jūlija tikai 60 stundu apjomā). Šādas apmācības iespējams apmeklēt mācību centrā „SPECIĀLISTS.LV”, SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” Sertificēšanas birojā, SIA „PSI Grupa” u.c. akreditētās izglītības iestādēs.

Personas, kuras apguvušas pamata līmeņa zināšanas darba aizsardzībā, ir tiesīgas veikt darba vides iekšējo uzraudzību, tai skaitā darba vides riska novērtēšanu uzņēmumos, uz kuriem nav attiecināmi MK apstiprinātie saraksti par komercdarbības veidiem, kuros darba devējam obligāti jāpiesaista kompetenta institūcija.³⁰

Saskaņā ar 2012. gada 18. decembrī pieņemtajiem grozījumiem MK 2010. gada 10. augusta noteikumos Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”³¹ ar 2013. gada 1. jūliju darba aizsardzības speciālistu pamata līmeņa apmācības minimālais apjoms tiek samazināts no 160 uz 60 stundām, no kurām 40 stundas būs teorijas apmācība, bet 20 - praktiskā apmācība. Tāpat kā iepriekš apmācība notiks, apgūstot profesionālās pilnveides programmu izglītības iestādēs (kursos). Šāda apjoma apmācība būs nepieciešama darba aizsardzības speciālistiem, kuri strādā uzņēmumos, kas nenodarbojas ar bīstamiem komercdarbības veidiem. Papildus paredzēta specializēta apmācība 40 stundu apjomā saistībā ar bīstamiem

²⁸ Darba aizsardzības likums; 9. pants. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 20.06.2001.; stājies spēkā 01.01.2002.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 28.04.2010. // Latvijas Vēstnesis, 06.07.2001., Nr.105 (2492).

²⁹ MK noteikumi Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 01.10.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2013. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

³⁰ MK noteikumi Nr.99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.02.2005.; stājās spēkā 01.01.2006.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Latvijas Vēstnesis, 11.02.2005., Nr. 24 (3182).

³¹ MK noteikumi Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 01.10.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2013. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

komercdarbības veidiem, piemēram, kokapstrādi, būvniecību, ražošanu u.c. Tie speciālisti, kas apguvuši pamata līmeņa apmācību 160 stundu apjomā, varēs turpināt strādāt par darba aizsardzības speciālistiem arī pēc 2013. gada 1. jūlija. Par uzņēmuma darba aizsardzības speciālistu var strādāt tikai tāds cilvēks, kuram ir atbilstoša izglītība, pieredze un izpratne par konkrēto nozari.

Igaunija

Sertificēšanas izmaksas ir 71,90 EUR (50,54 LVL), bet resertificēšana ir bezmaksas³².

Secinājumi un ieteikumi

Lietuvā un Polijā nav paredzēta darba aizsardzības kompetento speciālistu sertificēšana. Šāda procedūra nav paredzēta arī Somijā, taču īpaša uzmanība pievērsta darba devēja atbildībai. Igaunijā sertificēti tiek tikai veselības aizsardzības speciālisti.

Latvija ir vienīgā no pētījumā analizētajām valstīm, kur pastāv darba aizsardzības kompetento speciālistu sertificēšana un akreditācija, un kur izvērtētas dažādas situācijas un tām piemērotas izglītības prasības, nodrošinot sertificēšanu dažādos līmeņos. Ja uzņēmumā nav vairāk par 10 darbiniekiem un tā darbības nozare nav saistīta ar bīstamām vielām vai darbībām, darba aizsardzības speciālista pienākumus var pildīt darba devējs vai ievēlēta uzticības persona, kura apguvusi pamata izglītības kursu. Ja uzņēmumā ir vairāk kā 10 darbinieki vai uzņēmums darbojas bīstamā nozarē, darba aizsardzības kompetentajam speciālistam ir nepieciešama augstākā izglītība. Šīs jomas speciālistu sertifikācijā izglītība ir noteicošais elements un tās piedāvājums Latvijā ir ļoti plašs - gan licencēti un akreditēti kursi, gan pirmā un otrā līmeņa augstākā izglītība.

Tiekoties ar LM pārstāvjiem pārrunāts arī darba aizsardzības speciālistu uzdotais jautājums, vai nepieciešama zināšanu pārbaude speciālistiem ar augstāko izglītību. Šim jautājumam savulaik bijusi izveidota darba grupa, kura pārstāvēja visas ieinteresētās grupas. Šī darba grupa vienojusies, ka zināšanu pārbaude nepieciešama arī personām ar augstāko izglītību, un secināts, ka izveidotā sertifikācijas sistēma ir optimālākais risinājums Latvijas apstākļiem un nav nepieciešams to grozīt.

Ir izveidots veiksmīgs sertificēšanas mehānisms, uzsāktas plašas apmācības. Pagaidām sistēmā nav nepieciešamas izmaiņas.

5. Detektīvi

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

MK 2010. gada 10. augusta noteikumi Nr.742 „Detektīvdarbības licencēšanas un sertifikācijas noteikumi”³³ nosaka, ka VP izveido VP licencēšanas komisiju. Komisija pieņem lēmumus par licences un sertifikāta izsniegšanu, sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanu, kā arī licences un sertifikāta anulēšanu vai darbības apturēšanu detektīviem.

³² Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

³³ MK noteikumi Nr.742 „Detektīvdarbības licencēšanas un sertifikācijas noteikumi”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 14.08.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2012. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

Detektīvdarbības likums³⁴ paredz, ka detektīvdarbības kontroli veic VP, kurai ir tiesības pieprasīt kontroles funkciju veikšanai nepieciešamos dokumentus un mutvārdu vai rakstveida informāciju. Līdz ar to VP gan izsniedz sertifikātus, gan uzrauga to saņēmējus.

Igaunija

Nav likuma un nav sertifikācijas šai profesijai.

Lietuva

Kā presei ziņo Lietuvas Nacionālās drošības un aizsardzības komitejas priekšsēdētājs Arvīds Anušausks (*Arvydas Anušauskas*), Detektīvu likums ir parlamentā apspriešanās, bet nav vēl pieņemts, lai gan to bija plānots pieņemt jau 2013. gada janvārī.³⁵

Polija

Atbilstoši likumam „Par detektīvu pakalpojumiem”³⁶ detektīvu licences saņemšanas eksāmenus organizē Policijas galvenais iecirknis. Sertifikācijas eksāmenu pieņem komisija.

Somija

Detektīva izglītību Somijā iespējams iegūt pieaugušo profesionālās izglītības centrā un šī profesija ir reglamentēta.³⁷

Finansēšanas kārtība

Par speciālās atļaujas (licences) un sertifikāta izsniegšanu, sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanu, atkārtotu speciālās atļaujas (licences) un sertifikāta un to dublikāta izsniegšanu jāmaksā valsts nodevu šādā apmērā:

- 1) Par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu – 200,00 LVL;
- 2) Par sertifikāta izsniegšanu – 100,00 LVL;
- 3) Par sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanu – 10,00 LVL;
- 4) Par speciālās atļaujas (licences) vai sertifikāta dublikāta izsniegšanu – 5,00 LVL;
- 5) Par atkārtotu speciālās atļaujas (licences) vai sertifikāta izsniegšanu – 3,00 LVL.³⁸

³⁴ Detektīvdarbības likums. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 05.07.2001.; stājies spēkā 01.11.2001.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.10.2012. // Latvijas Vēstnesis, 20.07.2001., Nr.110 (2497).

³⁵ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*) (Lietuva).

³⁶ Likums par detektīvu pakalpojumiem. (*Ustawa o usługach detektywistycznych*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.02.2002.; stājās spēkā 02.03.2002. // Oficiālais Vēstnesis, 2002., Nr.12 punkts 110.

³⁷ Privātdetektīvs. Pieejams Profesionālā Tīkla (*Ammattinetti*) mājaslapā:

<http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/13/6/d238300a0a653446011a63678fcef938> (skatīts 29.08.2013.)

³⁸ MK noteikumi Nr.742 „Detektīvdarbības licencēšanas un sertifikācijas noteikumi”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 14.08.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2012. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

Polija

Maksa par eksāmena kārtošanu 2013. gadā ir 175,00 EUR (122,99 LVL) + 12,00 EUR (8,44 LVL) par detektīva apliecību + 50% no vidējās ceturkšņa algas pirms licences saņemšanas gadā – 450,00 EUR (316,27 LVL).³⁹

Somija

Sertifikācijas izmaksas saistītas ar pieaugušo izglītību. Uz detektīva vietu var pretendēt arī piedaloties kompetences pārbaudē, kuras izmaksas nepārsniedz 50,00 EUR (35,14 LVL).⁴⁰

Par detektīvu zināšanu kvalitāti Latvijā atbild tikai izglītības iestādes, kas piedāvā atbilstošu izglītību, jo detektīviem nav paredzēta speciāla zināšanu pārbaude.

Latvijā nav iespējams apgūt apmācību programmu, kas specializēta detektīvu darbībā. BAT piedāvā apgūt pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmu „Organizācijas drošība”⁴¹. BAT ir iestājusies LDBA, kas ir viena no lielākajām nevalstiskajām organizācijām Latvijā un apvieno ap 30 apsardzes, detektīvdarbības un drošības jomā darbojošos un firmas, kurās ir iespēja praktizēt detektīvdarbību.

MK 2010. gada 10. augusta noteikumi Nr.742 „Detektīvdarbības licencēšanas un sertifikācijas noteikumi”⁴² paredz, ka licences saņemšanai jāiesniedz dokuments par augstāko juridisko izglītību. Šādu izglītību Latvijā piedāvā universitātes, augstskolas un koledžas - BAT, Baltijas Starptautiskā akadēmija, DU, LU, Rēzeknes augstskola, Rīgas Juridiskā augstskola, Rīgas Stradiņa universitāte, Sociālo tehnoloģiju augstskola, Juridiskā koledža, Latvijas Biznesa koledža. Mācību maksa dažādos līmeņos un mācību iestādēs ir amplitūdā no 800,00 – 1600,00 LVL par studiju gadu.

Secinājumi un ieteikumi

Pētījumā analizētajās valstīs nav vienotas pieejas detektīvu sertifikācijas jomā. Igaunijā un Lietuvā šo profesiju neregulē normatīvie akti un nav paredzēta sertificēšana. Somijā nozīmīgākais aspekts ir izglītība un tikai Polijā detektīva profesionālās darbības veikšanai ir jākārtos speciāls eksāmens.

Latvijā ir pieņemts Detektīvdarbības likums, bet sertificējot vērtē tikai dokumentus. Apmācību iespējas detektīvdarbībā ir minimālas un dārgas – specializētu izglītību nodrošina tikai BAT. Uz detektīva sertifikātu var pretendēt arī juristi, to izglītības iespējas akreditētās programmās Latvijā ir plašas – dažādas tiesību zinātnes programmas piedāvā 10 augstskolas un koledžas.

Tā kā komisija pārbauda tikai dokumentus un par to saņem valsts nodevu, tad abām sertifikācijā iesaistītajām pusēm šāda sistēma ir finansiāli izdevīga. Priekšlikumu būtiskām izmaiņām nav. Ieteikums detektīvu darbības uzraudzību nodot Kriminālpolicijai, kas jau šobrīd daļēji nodrošina šo funkciju.

³⁹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

⁴⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

⁴¹ Organizācijas drošība - 1.līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma. Pieejams BAT mājaslapā: <http://www.turiba.lv/lv/studijas/fakultates/juridiska-fakultate/studiju-programmas/1limena-programmas/organizācijas-drošība/218/> (skatīts 29.08.2013.)

⁴² MK noteikumi Nr.742 „Detektīvdarbības licencēšanas un sertifikācijas noteikumi”, 8.2. apakšpunkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 14.08.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2012. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

6. Energoauditori

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Latvijā ir trīs organizācijas, kurām ir tiesības izsniegt energoauditoru sertifikātu - Latvijas Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģijas inženieru savienība (LSGŪTIS), SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” Sertificēšanas centrs un SIA „PSI grupa”. Latvija ir vienīgā no pētījumā analizētajām valstīm, kurā energoauditoru sertificēšana ir uzticēta arī privātajām institūcijām. Valsts noteiktā prasība energoauditoru sertifikācijai ir iekļauta MK 2013. gada 9. jūlija noteikumos Nr.382 „Noteikumi par neatkarīgiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā”⁴³. Sertificēto speciālistu profesionālās darbības uzraudzību veic institūcijas, kuras izsniegušas sertifikātu. Resertifikācija nepieciešama reizi piecos gados.

Igaunija

Energoauditoru sertifikāciju veic Siltuma un ventilācijas inženieru savienība. Šīs organizācijas darbu pārrauga IKI.⁴⁴

Lietuva

Energoauditoru sertifikātus izsniedz Enerģijas aģentūra, ko pārrauga Lietuvas Republikas Enerģētikas ministrija.⁴⁵

Polija

Par energoauditoru sertificēšanu atbildīga ir Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija. Tā noteikusi sertifikācijas iegūšanai nepieciešamos treniņus un eksāmenus.⁴⁶

Somija

Līdzīgi kā attiecībā uz citām šajā pētījumā aplūkotajām profesijām energoauditora profesionalitāti apliecina izglītības iestādē iegūts grāds.⁴⁷

Pētījumā analizēto valstu praksi energoauditoru sertificēšanā nosacīti var iedalīt trīs grupās:

- 1) Latvijas prakse - ir sekmēta privātu institūciju iesaistīšanās sertificēšanas procesā, tādējādi novēršot valsts institūciju un to deleģēto iestāžu monopolu. Viena no šādām potenciāla monopola pazīmēm varētu būt neadekvāti augstu maksu noteikšana par sertifikāta eksāmena kārtošanu.
- 2) Igaunijas, Lietuvas un Polijas prakse - sertificēšanu pilnībā īsteno valsts iestādes.

⁴³ MK noteikumi Nr.382 „Noteikumi par neatkarīgiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.07.2013.; stājās spēkā 19.07.2013. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2013., Nr.138 (4944).

⁴⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

⁴⁵ Energoauditoru sertifikācija. Pieejams Enerģijas aģentūras mājaslapā: <http://www.edsi.lt/> (skatīts 29.08.2013.)

⁴⁶ Par apmācībām un eksaminēšanu energoauditoru kandidātiem. (*Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 21 stycznia 2008 r. w sprawie przeprowadzania szkolenia oraz egzaminu dla osób ubiegających się o uprawnienie do sporządzania świadectwa charakterystyki energetycznej budynku, lokalu mieszkalnego oraz części budynku stanowiącej samodzielną część techniczno – użytkową*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 31.01.2008.; stājās spēkā 15.02.2008. // Oficiālais Vēstnesis, 2008., Nr.17 punkts 104.

⁴⁷ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

- 3) Somijas prakse - speciālista profesionalitāti apliecina iegūtā izglītība. Tādējādi nedz valsts, nedz privātās institūcijas nerīko sertifikācijas eksāmenus un nenosaka to izmaksas.

Finansēšanas kārtība

Par energoauditora sertifikāta iegūšanu Latvijā ir jāmaksā 102,00 LVL⁴⁸, ja sertifikātu iegūst LSGŪTIS Sertifikācijas centrā vai 100,00 LVL, ja energoauditora sertifikācijas eksāmenu kārtā SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” Sertifikācijas centrā. Ja kandidāts vienlaicīgi vēlas sertificēties vairākās jomās, tad viņam ir jāmaksā 60,00 LVL par katru papildus jomu.⁴⁹

Sertifikāta veids	Summa, LVL
Energoauditoru sertificēšana ēkas energoauditu veikšanai	100,00
Energoauditoru sertificēšana jaunbūvju un rekonstruējamo ēku energoauditu veikšanai	100,00
Energoauditoru sertificēšana katlu un ventilācijas sistēmu energoauditu veikšanai	100,00

Igaunija

Energoauditora sertifikāta kārtošana maksā 275,00 EUR (193,27 LVL), savukārt resertifikācija 195,00 EUR (137,05 LVL).⁵⁰

Lietuva

Maksa par energoauditora apmācību apguvi un atbilstoša sertifikāta saņemšanu ir 532,00 LTL (108,53 LVL).⁵¹

Polija

Energoauditora sertifikāta kārtošana maksā 350,00 EUR (245,98 LVL).⁵²

Secinājumi un priekšlikumi

Jau minēts, ka sertifikācijas kārtība pētījumā analizētajās valstīs ir atšķirīga. Taču pastāv arī līdzības, piemēram, starp Igauniju, Lietuvu un Poliju, kur sertifikācijas procesu nosaka valsts institūcijas.

Latvija atšķiras ar privāto institūciju iesaisti sertifikācijas procesā, kas mazina neadekvāti augstas samaksas par sertifikāta iegūšanu noteikšanas varbūtību. Tomēr būtu nepieciešams pieņemt vienotus vai vienotākus nosacījumus un kritērijus sertifikācijas eksāmenu izveidē, jo patlaban pastāv iespēja, ka viena institūcija eksāmenu var padarīt vieglāku vai sarežģītāku nekā cita. Turklāt īpaša uzmanība jāpievērš tiem sertifikācijas kandidātiem, kuriem nav energoauditēšanai radniecīgas izglītības (piemēram, būvniecībā) un kuri energoauditora sertifikātu vēlas iegūt, iepriekš strādājot un mācoties pavisam citās sfērās.

Priekšlikumi: pirmkārt, izstrādāt vienotus kritērijus vai eksaminēšanas sistēmu, nepieļaujot atšķirīgu sarežģītības pakāpju eksāmenu izveidi dažādās sertificēšanas

⁴⁸Intervija ar LSGŪTIS Sertifikācijas centra vadītāju P. Graudiņu.

⁴⁹ Apmaksas kārtība. Pieejams SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” mājaslapā: <http://www.abc.edu.lv/lv/sertificesanas-birojs/apmaksas-kartiba> (skatīts 29.08.2013.)

⁵⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

⁵¹ Maksāšanas kārtība. Pieejams Enerģijas aģentūras mājaslapā: <http://www.edsi.lt/index.php/apmokejimo-tvarka> (skatīts 29.08.2013.)

⁵² Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvēls Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

institūcijās; otrkārt, valstij daļēji apmaksāt energoauditoru sertifikāciju. Energoauditoru sertificēšanā iesaistītās institūcijas ir apliecinājušas, ka fizisko personu interese par energoauditora sertifikāta iegūšanu ir neliela, tāpēc daļējs valsts finansiālais atbalsts nepieciešams, lai palielinātu potenciālo kandidātu interesi par šo profesiju.

7. Ēku, ceļu un tiltu būvniecības jomas speciālisti

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Būvniecības speciālistu sertifikāciju saskaņā ar MK 2003. gada 8. jūlija noteikumiem Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”⁵³ veic Latvijas Būvinženieru savienība. Sertificēto speciālistu profilaktisku uzraudzību ar vai bez iepriekšējas sertificētā speciālista brīdināšanas veic pati sertificēšanas institūcija un tās nozīmētie eksperti.

Igaunija

Ēku, ceļu un tiltu būvniecības jomas speciālistu sertificēšanas institūcijas (Igaunijas Celtniecības uzņēmēju asociācija, Igaunijas Koka māju asociācija, Igaunijas Elektriķu uzņēmumu asociācija, Igaunijas Drošības asociācija un citas) uzraugošā iestāde ir IKI⁵⁴.

Lietuva

Sertifikācijas, atestācijas, novērtēšanas un konsultēšanas pakalpojumus Lietuvā sniedz Būvniecības produktu sertifikācijas centrs (*Statybos produkcijos sertifikavimo centras*), kas ir Lietuvas Republikas Vides ministrijas 1996. gadā izveidots neatkarīgs valsts uzņēmums. Kā sertifikācijas iestāde Būvniecības produktu sertifikācijas centrs ievēro standarta LST EN 45011 prasības. Būvniecības produktu sertifikācijas centru ir akreditējis Lietuvas Nacionālais akreditācijas birojs (LA.03.004) un SIA „Vācu Akreditācijas sistēma testēšanai” (*Deutsches Akkreditierungssystem Prüfwesen GmbH; DAP-ZE-3189.00*).⁵⁵

Polija

Ēku, ceļu un tiltu būvniecības jomas speciālistu, tāpat kā arhitektu, sertificēšanas institūciju – reģionālo kvalifikācijas komisiju – darbību uzrauga Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija. Reģionālo kvalifikācijas komisiju darbību reglamentē:

- 1) Celtniecības likums⁵⁶;
- 2) Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo

⁵³ MK noteikumi Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.07.2003.; stājās spēkā 19.07.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 29.06.2011. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2003., Nr.106 (2871).

⁵⁴ Detalizētu IKI funkciju uzskaitījumu sk. šī starpziņojuma 2.sadaļā „Arhitekti”.

⁵⁵ Par SPSC. Pieejams Būvniecības produktu sertifikācijas centra mājaslapā: http://www.spssc.lt/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=46%3Aapie-spssc&catid=34%3Aapie-spssc&Itemid=397&lang=en (skatīts 29.08.2013.)

⁵⁶ Celtniecības likums. (*Ustawa Prawo Budowlane*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 07.07.1994.; stājās spēkā 01.01.1995.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 23.12.2010. // Oficiālais Vēstnesis, 1994., Nr.89 punkts 414.

pašpārvaldi⁵⁷;

3) Noteikumi par neatkarīgo tehnisko funkciju regulāciju celtniecībā⁵⁸.

Somija

Ēku, tiltu un ceļu būvniecības speciālistu darbība nav reglamentēta un šīs jomas profesijas netiek sertificētas. Par pietiekamu pierādījumu kompetencei tiek uzskatīts izglītības diploms, kas apliecina attiecīgās profesijas iegūšanu.⁵⁹

Finansēšanas kārtība

Personai, kurai ir piešķirts būvprakses sertifikāts, pirms tā saņemšanas ir jāveic maksa par sertifikācijas pakalpojumiem. Maksu par sertifikācijas pakalpojumiem, kā arī maksu par resertifikāciju (eksāmena pieņemšanu, kā arī eksāmena rezultātu izskatīšanu un būvspeciālistu atbilstības izvērtēšanu Pretendentu atbilstības novērtēšanas komisijā), pēc Latvijas būvinženieru savienības Būvniecības speciālistu sertificēšanas institūcijas Padomes ieteikuma, nosaka Latvijas būvinženieru savienības Būvniecības speciālistu sertificēšanas institūcijas galvenais administrators.

Maksa par sertificēšanas pakalpojumiem vienā jomā ir aptuveni 151,00 LVL, bet par resertifikāciju – 100,00 LVL. Ja sertifikātu vairākās jomās iegūst pie tā paša eksperta, tad maksa par pakalpojumiem tiek uz pusi samazināta.

Igaunija

Igaunijā sertifikāta iegūšana ēku, tiltu un ceļu būvniecības jomā ir maksas pakalpojums. Ēku, ceļu un tiltu būvniecības jomas speciālistiem sertifikātus izsniedz dažādās jomās un dažādās pakāpēs, kas arī nosaka maksu par sertifikāta iegūšanu un resertifikāciju. Vidējās sertifikācijas izmaksas ir ap 200,00 EUR (140,56 LVL).⁶⁰

Būvniecības joma	Maksa par sertifikāciju		Maksa par resertifikāciju	
	EUR	LVL	EUR	LVL
Būvniecības vadītājs; betonētājs; namdaris; santehniķis; jumīķis; mūrnieks; ventilācijas vadu montāžas atslēdznieks	256,00	179,92	130,00	91,36
Guļbūvju būvnieks	248,00	174,30		
Rokām darinātu guļbūvju būvnieks	363,00	255,12		
1., 2. un 3.līmeņa automātikas speciālists	161,00	113,15		
	194,00	136,34	82,00	57,63
	231,00	162,35	93,00	65,36
1.un 2.līmeņa vājstrāvas sistēmas instalētājs	171,00	120,18		
	200,00	141,56	82,00	57,63
1.-5.līmeņa elektriķis	170,00-	119,48-	70,00-	49,20-
	256,00	179,92	109,00	76,61

⁵⁷ Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo pašpārvaldi. (*Ustawa o samorządzie zawodowym architektów, urbanistów i inżynierów budownictwa*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.12.2000.; stājās spēkā 25.01.2002.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2001., Nr.5 punkts 42.

⁵⁸ Noteikumi par neatkarīgo tehnisko funkciju regulāciju celtniecībā. (*Rozporządzenie o samodzielnych funkcjach technicznych w budownictwie*) / Polijas Republikas Transporta un būvniecības ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 16.05.2006.; stājās spēkā 31.05.2006. // Oficiālais Vēstnesis, 2006., Nr.83 punkts 578.

⁵⁹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

⁶⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

Būvniecības joma	Maksa par sertifikāciju		Maksa par resertifikāciju	
	EUR	LVL	EUR	LVL
Drošības un uguns aizsardzības sistēmu tehniskis	77,00	54,12		
Podnieks; podnieks-restaurators	193,00	135,64	124,00	87,15

Lietuva

Sertifikāta iegūšana ēku, tiltu un ceļu būvniecības jomā fiziskai personai maksā no 160,00 - 295,00 LTL (32,64 - 60,18 LVL).⁶¹

Polija

Maksa par būvnieka sertifikāta iegūšanu 400,00 EUR (281,12 LVL) apmērā jāveic pirms eksāmena kārtošanas.⁶²

Secinājumi un ieteikumi

Būvniecības speciālistu sertifikācijas sistēma Latvijas būvinženieru savienības uzraudzībā darbojas līdzīgi, kā tas ir gadījumā ar arhitektiem. Būtiskākā atšķirība ir salīdzinoši zemākās sertifikācijas izmaksas 251,00 LVL apmērā (151,00 LVL par sertifikāciju un 100,00 LVL par atjaunošanu).

Līdzīgi kā arhitektu sertificēšanas sistēmā arī ēku, tiltu un ceļu būvniecības speciālistu sertificēšanā Latvijas būvinženieru savienība veic arī uzraugošo funkciju, kas nenodrošina pašas sertificējošās institūcijas vēlmi kontrolēt un pēc iespējas nepieļaut sertificēto speciālistu nekompetences rezultātā radušos zaudējumus. Līdz ar to būtu lietderīgi izvērtēt neatkarīgas organizācijas iesaisti uzraudzības procesā, līdzīgi kā piedāvāts arhitektu profesijas gadījumā.

8. Grāmatveži

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Grāmatvežu sertifikācija Latvijā notiek atbilstoši likumam „Par atbilstības novērtēšanu”⁶³, saskaņā ar personu atbilstības novērtēšanas standarta LVS EN ISO/IEC 17024 prasībām un atbilstoši Latvijas Profesiju standarta PS 0071 „Grāmatvedis” 4. profesionālās kvalifikācijas līmeņa prasībām.

Grāmatvežu sertifikācijas centrs (GSC) darbojas pēc izstrādātiem un apstiprinātiem Grāmatvežu kompetences sertifikācijas noteikumiem, kuri nosaka sertifikāta iegūšanas procedūru atbilstību minētajiem standartiem.⁶⁴ Galvenais GSC darbības princips ir zināšanu un prasmju vērtējums, ko sniedz neatkarīgi eksperti. Sertificēšana organizēta tā, lai pilnībā tiktu nodalīta grāmatvežu apmācība un pretendentu sertifikācija. Abas minētās funkcijas uzticētas neatkarīgiem

⁶¹ Par būvniecības tehnisko speciālistu, zemes plānošanas speciālistu sertifikācijas un atzīšanas cenrāža apstiprinājumu. (*Asmens Ir Turto Saugos [statymas]*) / Lietuvas Republikas Vides ministra rīkojums. Pieņemts Lietuvas Republikas Vides ministrijā 03.01.2012.; stājās spēkā 12.01.2012. // Informatīvais paziņojums, 11.01.2012., Nr. 3-13.

⁶² Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvēls Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

⁶³ Par atbilstības novērtēšanu. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 08.08.1996.; stājies spēkā 03.09.1996.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 18.06.2013. // Latvijas Vēstnesis, 20.08.1996., Nr.139.

⁶⁴ Akreditācija. Pieejams GSC mājaslapā: <http://www.gramatvezusc.lv/> (skatīts 05.06.2013.)

speciālistiem. GSC ir akreditēta iestāde, kas veic tikai grāmatvežu atbilstības novērtēšanu, ko uzrauga LATAK, veicot kompleksas pārbaudes.

Igaunija

Līdzīgi kā Latvijā sertificēšanu veic profesionālā organizācija - Igaunijas Grāmatvežu asociācija.⁶⁵ Uzraugošā iestāde ir IKI.

Lietuva

Sertifikāciju veic Lietuvas grāmatvežu un revidentu asociācija.⁶⁶

Polija

Saskaņā ar Grāmatvedības likumu⁶⁷ grāmatveža sertifikātu izsniedz Polijas Republikas Finanšu ministrija.

Somija

Grāmatvedis var būt vai nu reglamentēta, vai nereglamentēta profesija - atkarībā no tā, kur persona gatavojas strādāt. Ja persona vēlas strādāt par grāmatvedi valsts pārvaldē, profesija ir reglamentēta. Šiem grāmatvežiem ir nepieciešams iegūt sertifikātu Somijas Tirdzniecības palātā, un viņiem ir nepieciešams arī atbilstošs grāds.⁶⁸

Finansēšanas kārtība

Tā kā sertifikācija Latvijā nav obligāta, visi ar šo procesu saistītie izdevumi ir jāsedz fiziskajai personai, kas vēlas iegūt sertifikātu - gan sertifikāta maksa, gan kursu un izglītības izmaksas.

Grāmatveža pirmā un otrā līmeņa profesionālā augstākā līmeņa izglītību var iegūt Baltijas Starptautiskajā akadēmijā, Banku augstskolā, BAT, Ekonomikas un kultūras augstskolā, Latvijas Universitātē, Latvijas Lauksaimniecības universitātē, Rēzeknes augstskolā, Biznesa vadības koledžā, Grāmatvedības un finanšu koledžā, Latvijas Biznesa koledžā, Malnavas koledžā un citās izglītības iestādēs. Studiju maksa atkarībā no izglītības iestādes ir amplitūdā no 800,00 – 1300,00 LVL gadā.

Grāmatvedības kursu piedāvājums ir ļoti plašs, bet to kvalitāte - ļoti atšķirīga. Piemēram, ir kursi, kuros divu nedēļu laikā pretendentiem bez iepriekšējām zināšanām piedāvā apgūt bilancspējīga grāmatveža prasmes.

GSC sniegto pakalpojumu cenrādis:⁶⁹

Pakalpojums	Summa, LVL
Sertifikācijas eksāmena pieņemšanas pakalpojums vienam sertifikācijas pretendentiem, kas kārto eksāmenu, slēdzot līgumu ar GSC sadarbības partneriem – izglītības iestādi SIA „KIF „Biznesa kompleks””	17,00

⁶⁵ Reglaments. Pieejams Igaunijas Grāmatvežu asociācijas mājaslapā: <http://www.erk.ee/sisu.php?nid=12&pid=24> (skatīts 29.08.2013.)

⁶⁶ Lietuvas grāmatvežu un revidentu asociācija. Pieejams Lietuvas grāmatvežu un revidentu asociācijas mājaslapā: <http://www.lbaa.lt/index.php?p=9&p2=10> (skatīts 29.08.2013.)

⁶⁷ Grāmatvedības likums. (*Ustawa o rachunkowości*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 29.09.1994.; stājās spēkā 01.01.1995.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 12.06.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 1994., Nr.121 punkts 591.

⁶⁸ Grāmatvedis. Pieejams Profesionālā Tīkla (*Ammattinetti*) mājaslapā: http://www.ammattinetti.fi/ammatti/detail/19/2/318_ammatti (skatīts 29.08.2013.)

⁶⁹ Cenrādis. Pieejams GSC mājaslapā: <http://www.gramatvezusc.lv/> (skatīts 03.07.2013.)

Pakalpojums	Summa, LVL
Sertifikācijas eksāmena pieņemšanas pakalpojums vienam sertifikācijas pretendentam, kas kāro eksāmenu atkārtoti un neslēdzot līgumu ar izglītības iestādi	35,00
Sertifikācijas pakalpojums vienam sertifikācijas „Grāmatvedis” pretendentam	130,00
Sertifikācijas pakalpojums vienam sertifikācijas „Grāmatvedis - auditors” pretendentam	50,00
Ikgadēja maksa par uzraudzības pakalpojumu vienam sertifikāta „Grāmatvedis” un „Budžeta iestāžu grāmatvedis” īpašniekam	20,00
Ikgadēja maksa par uzraudzības pakalpojumu vienam sertifikāta „Grāmatvedis - auditors” īpašniekam	3,00
Resertifikācijas pakalpojums vienam resertifikācijas pretendentam	45,00
Resertifikācijas pakalpojums vienam pretendentam, kas atkārtoti kāro resertifikācijas eksāmenu	10,00
Kompetences sertifikāts angļu valodā	25,00

* sākot ar 2011. gada 6. aprīli GSC izslēgts no PVN maksātāju reģistra

Igaunija

Sertifikācijas un resertifikācijas izmaksas Igaunijā ir atkarīgas no līmeņiem, uz kuriem piesakās pretendents⁷⁰:

Līmenis	Sertifikācijas izmaksas		Resertifikācijas izmaksas	
	EUR	LVL	EUR	LVL
Grāmatvedis I; Grāmatvedis II; Grāmatvedis III	70,00	49,20	Bez maksas	Bez maksas
4. līmeņa grāmatvedis	75,00	52,71	Bez maksas	Bez maksas
5. līmeņa grāmatvedis	160,00	112,45	80,00	56,22
6. līmeņa grāmatvedis	240,00	168,67	80,00	56,22

Lietuva

Grāmatveža apmācības kursa izmaksas ir vidēji 400,00 LTL (81,60 LVL).⁷¹

Polija

Akreditācijas izmaksas ir 155,00 EUR (108,93 LVL).⁷²

Somija

Sertifikācijas izmaksas nepārsniedz 50,00 EUR (35,14 LVL).⁷³

Secinājumi un ieteikumi

Igaunijā, Latvijā un Lietuvā grāmatvežu sertificēšanu veic sabiedriskās organizācijas, Polijā – valsts institūcija, Somijā – Tirdzniecības palāta. Visās pētījumā analizētajās valstīs grāmatvežiem ir prasība par noteiktu izglītības līmeni. Grāmatveža darbam dažādos līmeņos ir ļoti atšķirīgas nepieciešamās zināšanas, atbildība un kļūdu sekas, tāpēc Latvijā būtu jāievieš grāmatvežu kvalifikācijas līmeņi un prasības to

⁷⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

⁷¹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

⁷² Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

⁷³ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

apgūšanai, t.i., kādam amatam pietiek ar īsiem kursiem, kādos gadījumos nepieciešama pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība un kādos gadījumos - otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība. Par pamatu izmaiņām ieteicama Igaunijas sistēma, kur grāmatveži iedalīti 6 līmeņos: 1. un 2. līmenī var būt grāmatveži ar vidējo izglītību un papildus kursiem; sākot no 3. līmeņa nepieciešama augstākā izglītība. Vēl var atsevišķi noteikt, kurām grāmatvežu grupām nepieciešama pirmā un otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība. Bet pēdējos 2 kvalifikācijas līmeņos ieteicama prasība par starptautisku sertifikāciju. Precīzu grāmatvežu kvalifikācijas līmeņu sadalījumu, izglītības un sertifikācijas prasības ieteicams izstrādāt darba grupā kopā ar Grāmatvežu asociācijas speciālistiem.

9. Ģeodēzisti, kartogrāfi, mērniki, zemes ierīkotāji

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Ģeodēzistu, kartogrāfu, mērniku un zemes ierīkotāju sertifikāciju veic Latvijas Mērniku biedrība (LMB) un SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”. Sertifikācijas procesu regulē MK 2010. gada 10. augusta noteikumi Nr.764 „Noteikumi par sertificēšanas institūcijām, kuras izsniedz sertifikātu zemes kadastrālajam uzmērītājam un zemes ierīcības darbu veicējam”⁷⁴ un MK 2010. gada 1. novembra noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”⁷⁵, un citi normatīvie akti.

Igaunijā, Lietuvā un Polijā sertifikāciju veic un sertificēto speciālistu darbu uzrauga valsts iestādes vai arī to deleģētas sabiedriskās organizācijas.

Igaunija

Ģeodēzistu, kartogrāfu, mērniku un zemes ierīkotāju sertifikāciju veic IKI, savukārt pašu kvalifikācijas procesu organizē Igaunijas Mērniku asociācija.⁷⁶

Lietuva

Sertifikātus izsniedz Nacionālā zemes aģentūra, Mērniecības un kartēšanas departaments un Nekustamā īpašuma kadastra vienība. Sertifikāta izdošanu un ģeodēzista darbu atbilstoši sertifikātam kontrolē Nacionālā zemes aģentūra, kā arī pašvaldība, kurā ģeodēzists strādā.⁷⁷

Polija

Sertifikātus izsniedz un speciālistus uzrauga Polijas ģenerālmērniecība.⁷⁸

⁷⁴ MK noteikumi Nr.764 „Noteikumi par sertificēšanas institūcijām, kuras izsniedz sertifikātu zemes kadastrālajam uzmērītājam un zemes ierīcības darbu veicējam”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 19.08.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.08.2010., Nr.130 (4322).

⁷⁵ MK noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 01.11.2010.; stājās spēkā 04.11.2010. // Latvijas Vēstnesis, 03.11.2010., Nr.174 (4366)

⁷⁶ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

⁷⁷ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*) (Lietuva).

⁷⁸ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvēls Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

Somija

Profesionālajai darbībai ģeodēzijas, kartogrāfijas un mērniecības jomā nav nepieciešams sertifikāts, jo personas kā speciālista statusu apliecina mācību iestādē iegūtā izglītība. Zemes ierīkotājiem sertifikātu piešķir Robežsardzes pārvalde.⁷⁹

Līdzīgi kā Latvijā, arī pārējās pētījumā analizētajās valstīs attiecībā uz vismaz divām no minētajām profesijām sertifikācijā pastāv vienas un tās pašas prasības, kā arī uzraugošās institūcijas. Tādējādi identiski kā attiecībā uz energoauditoriem, arī šo četru profesiju sertifikācijā var noteikt trīs grupas:

- 1) Latvijas prakse - privāto institūciju līdzdalība sertificēšanā, salīdzinoši maza valsts institūciju ietekme. Īpaši attiecināms uz uzraudzību, kur privātās institūcijas pārbauda, vai mērnieku veikums ir atbilstošs spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.⁸⁰ Latvijā vairāk nekā citās pētījumā analizētajās valstīs ir vērojama ģeodēzistu, kartogrāfu, mērnieku un zemes ierīkotāju funkciju pārklāšanās.
- 2) Igaunijas, Lietuvas un Polijas prakse - visus ar sertificēšanu saistītos jautājumus uzrauga valsts institūcijas, tikai dažas funkcijas atstājot pašvaldību pārvaldībā. Arī šajās valstīs ģeodēzistu, mērnieku, kartogrāfu un zemes ierīkotāju funkcijas ir līdzīgas vai vienādas. Šajā grupā īpaši izceļas Igaunijas pieredze - piemēram, ģeodēzistiem tiek piešķirti dažādu pakāpju sertifikāti atkarībā no izglītības līmeņa un darba pieredzes.
- 3) Somijas prakse - nozīmīgākā ir izglītības iestādēs iegūtā izglītība, kas apliecina personas kvalifikāciju.

Finansēšanas kārtība

Lai iegūtu ģeodēzista, kartogrāfa, mērnieka vai zemes ierīkotāja sertifikātu, nepieciešams maksāt 66,00 LVL (katrā jomā)⁸¹:

Pakalpojums	Cena, LVL
Sertifikācija vienā no jomām	66,00
Ikgadējie izdevumi par sertificētās personas profesionālās darbības uzraudzību vienā sertifikācijas jomā (uzraudzība, sūdzības, eksperti, vizītes, biroja uzturēšana)	56,00 (gadā)
Ikgadējie izdevumi par sertificētās personas profesionālās darbības uzraudzību par katru nākamo sertifikācijas jomu (60% apmērā no pilnās maksas)	33,00 (gadā)
Atkārtots eksāmens (ja eksāmens nav nokārtots pirmajā reizē)	56,00
Sertifikāta vai apliecības dublikāta izgatavošana (nozaudēšanas gadījumā)	5,00

Savukārt SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” piedāvā nokārtot sertifikātu ar piecu gadu derīguma termiņu⁸²:

Pakalpojums	Cena, LVL
Sertificēšana ģeodēzisko darbu veikšanai	300,00
Sertificēšana zemes kadastrālās uzmērīšanas darbu veikšanai	300,00

⁷⁹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

⁸⁰ Intervija ar SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” juristi V. Židovu

⁸¹ LMB Sertifikācijas centra Cenrādis. Pieejams LMB Sertifikācijas centra mājaslapā: http://sc.lmb.lv/wp-content/uploads/2013-07-29_LMB-SC-Cenradis.pdf (skatīts 29.08.2013.)

⁸² Apmaksas kārtība. Pieejams SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” mājaslapā: <http://www.abc.edu.lv/lv/sertificesanas-birojs/apmaksas-kartiba> (skatīts 29.08.2013.)

Pakalpojums	Cena, LVL
Sertificēšana zemes ierīcības darbu veikšanai	300,00

Igaunija

Lai iegūtu sertifikātu ģeodēzijā un mērniecībā, par tiesībām kārtot eksāmenu nepieciešams maksāt 161,12 EUR (113,24 LVL), savukārt par resertifikāciju – 43,48 EUR (30,56 LVL). Lai Igaunijā iegūtu sertifikātu zemes ierīcībā, nepieciešams maksāt 275,00 EUR (193,27 LVL), savukārt resertifikācija ir bez maksas. Kartogrāfiem oficiālas sertifikācijas sistēmas nav.⁸³

Lietuva

Lietuvā par sertifikātu ģeodēzijā, šajā jomā iekļaujot arī mērniecību, un zemes ierīkošanā ir jāmaksā 50,00 LTL (10,20 LVL), kartogrāfijā 40,00 – 60,00 LTL (8,16 – 12,24 LVL).⁸⁴

Polija

Sertifikāta ģeodēzijā izmaksas ir 240,00 EUR (168,67 LVL), kartogrāfijā – 240,00 EUR (168,67 LVL), zemes ierīcībā - 400,00 EUR (281,12 LVL).⁸⁵

Secinājumi un priekšlikumi

Visās pētījumā analizētajās valstīs ģeodēzistu, mērnieku, kartogrāfu un zemes ierīkotāju profesijas normatīvajā regulējumā ir cieši saistītas - uz tām attiecināmas vienas sertifikācijas prasības, līdzīgs vai vienots normatīvais regulējums, kā arī vairākās no pētījumā analizētajām valstīm visu šo profesiju uzraudzību nodrošina viena institūcija. Pētījuma laikā intervētie speciālisti parasti par šīm profesijām runāja kā par vienu, nevis vairākām un savstarpēji nošķirtām profesijām.⁸⁶

Līdzīgi kā attiecībā uz energoauditoriem, Latvija no pārējām pētījumā analizētajām valstīm atšķiras ar privāto institūciju iesaisti ģeodēzistu, mērnieku, kartogrāfu un zemes ierīkotāju sertifikācijas, t.sk. sertificēto personu uzraudzības, procesā.

Tomēr lielākā problēma ir neskaidrais šo profesiju un to statusa definējums normatīvajos aktos. Ieteikums mainīt normatīvo regulējumu, kas skar ģeodēzistus, mērniekus, zemes ierīkotājus un kartogrāfus, skaidri nodalot katras profesijas funkcijas.⁸⁷

⁸³ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

⁸⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

⁸⁵ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

⁸⁶ Intervija ar SIA “Mācību un konsultāciju centrs ABC” juristi V. Židovu; intervija ar Latvijas kartogrāfu un ģeodēzistu asociācijas ģenerāldirektori I. Dragoni; intervija ar LMB valdes priekšsēdētāju J. Klīvi.

⁸⁷ Konkrētus priekšlikumus izmaiņām normatīvajos aktos sk. gala ziņojuma „Par atbilstības novērtēšanas institūciju akreditācijas sistēmas, fizisku personu sertifikācijas sistēmas un atbilstības novērtēšanas sistēmas institucionālās struktūras izvērtējumu; rekomendācijas un vadlīnijas” 2. nodaļa.

10. Nekustamā īpašuma aģenti (mākleri)

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Nekustamā īpašuma aģentu sertifikāciju veic:

- 1) Latvijas Nekustamo īpašumu darījumu asociācijas (LANĪDA) izveidots Sertifikācijas birojs;
- 2) Nekustamo īpašumu mākleri asociācija (NĪMA), kas nav akreditēta LATAK, bet pārstāv Starptautisko Nekustamā īpašuma federāciju.

LANĪDA Sertifikācijas birojs ir akreditēts LATAK saskaņā ar standarta LVS EN ISO/IEC 17024 prasībām un 2010. gada 11. oktobrī ir saņēmis akreditācijas apliecību Nr. LATAK-S3-427. No 2011. gada 22. februāra LANĪDA Sertifikācijas birojs ir tiesīgs veikt nekustamā īpašuma aģenta asistentu un nekustamā īpašuma aģentu sertificēšanu.

Ar mērķi garantēt objektivitāti un līdzdalību visām nekustamo īpašumu darījumu aģentu un asistentu sertifikācijā iesaistītajām pusēm, kā arī veikt personu sertifikācijas darbības pārraudzību un definēt sertificēšanas politikas principus, LANĪDA Sertifikācijas birojā ir izveidota Ekspertu padome. Tā konsultē par jautājumiem, kas attiecas uz sertifikācijas procedūru un ar to saistītām biznesa sfērām, kā arī attiecībā uz prasībām sertifikācijas pretendentiem un par iespējamo sadarbību ar citām organizācijām. Ekspertu padomes sastāvs garantē, ka neviena individuālo interešu grupa nav dominējoša, un padomes locekļi pārstāv sertifikācijas procesā ieinteresētās puses, nepiešķirot privilēģijas kādai no tām.⁸⁸

Biedrības NĪMA galvenie mērķi:

- Nepārtraukti veicināt un pilnveidot savu biedru profesionālo izaugsmi;
- Aizstāvēt savu biedru likumīgās un profesionālās intereses;
- Cīnīties pret diskrimināciju visās tās izpausmēs nekustamā īpašuma tirgū Latvijā;
- Veidot un stiprināt brīvu un kulturālu, starptautiskām normām atbilstošu nekustamā īpašuma tirgu Latvijā;
- Rūpēties par 2010. gada jūlijā Latvijā apstiprinātā ES profesijas standarta EN15733-2009 plašu ieviešanu un ievērošanu Latvijas nekustamā īpašuma tirgū;
- Sadarbojoties ar starptautiskām nekustamo īpašumu starpniecības darījumu speciālistu apvienībām un organizācijām, popularizēt savu un Latvijas nekustamo īpašumu tirgu ārpus Latvijas robežām.⁸⁹

Igaunija

Nekustamā īpašuma aģentu sertificēšanas institūciju (Igaunijas Nekustamā īpašuma brokeru palāta) uzraugošā iestāde ir IKI⁹⁰.

⁸⁸ Sertifikācijas birojs. Pieejams LANĪDA mājaslapā: <http://www.lanida.lv/lv/certoffice/> (skatīts 29.08.2013.)

⁸⁹ Par kompāniju. Pieejams NĪMA mājaslapā: <http://www.nima.lv/?pid=011> (skatīts 29.08.2013.)

⁹⁰ Detalizētu IKI funkciju uzskaitījumu sk. šī starpziņojuma 2.sadaļā „Arhitekti”.

Lietuva

Nekustamā īpašuma aģentu sertificēšanu veic Nekustamo īpašumu aģentu asociācija.⁹¹

Polija

Nekustamā īpašuma aģentu sertificēšanu veic Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūrniecības ekonomikas ministrijā esošā Kvalifikācijas vērtēšanas komisija; uzraudzību nodrošina Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūrniecības ekonomikas ministrija. Sertificēšana tiek veikta, balstoties uz šādiem normatīvajiem aktiem:

- Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību;⁹²
- Noteikumi par tiesību un licenču izsniegšanu nekustamā īpašuma pārvaldības jomā.⁹³

Somija

Nekustamā īpašuma aģenti nav reglamentēta profesija, tomēr sertifikācija pastāv un to veic Centrālā Tirdzniecības kamera. Ir pieejama divu veidu nekustamā īpašuma aģentu sertifikācija - nomas telpu starpniecības aģentiem un nekustamo īpašumu starpniecības aģentiem. Abos gadījumos sertifikācijas kritērijs ir nokārtots pārbaudes darbs.

Centrālā tirdzniecības kamera neveic sertificēto aģentu darba kvalitātes kontroli un uzraudzību. To veic Somijas Māklēru apvienība un reģionu pārvaldes (*regionförvaltningsverket*). Reģionu pārvalde veic arī nekustamā īpašuma aģentu reģistra uzturēšanu un darbības kontroli. Reģionu pārvaldei ir tiesības veikt aģentu darba inspekciju, lai pārliecinātos par to darba kvalitāti un nodrošinātu patērētāju aizsardzību. Neskatoties uz to, ka aģentu sertificēšanas prasības normatīvajos aktos nepastāv, lai varētu reģistrēties pārvaldes uzturētajā reģistrā, tiek prasīta izziņa par nokārtotiem aģentu eksāmeņiem. Kopumā nekustamā īpašuma aģentu darbu Somijā sešos reģionos uzrauga 14 nekustamā īpašuma aģentu inspektori, kuru darbu finansē reģionālās pārvaldes.⁹⁴

Finansēšanas kārtība

Saskaņā ar LANĪDA sertifikācijas nolikumu par nekustamā īpašuma juridisko personu un personālsabiedrību profesionālās kvalifikācijas sertifikāta saņemšanas un pagarināšanas kārtību⁹⁵ profesionālās kvalifikācijas sertifikāta izdošanas izskatīšana tiek veikta par maksu. Iesniedzot dokumentus sertifikāta iegūšanai, ir jāiesniedz arī dokuments, kas apliecina dokumentu izskatīšanas maksas samaksu.

⁹¹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

⁹² Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību. (*Ustawa o gospodarce nieruchomościami*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 19.05.2010.; stājās spēkā 11.06.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 28.03.2011. // Oficiālais Vēstnesis, 2010., Nr.102 punkts 651.

⁹³ Noteikumi par tiesību un licenču izsniegšanu nekustamā īpašuma pārvaldības jomā. (*Rozporządzenie w sprawie nadawania uprawnień i licencji zawodowych w dziedzinie gospodarowania nieruchomościami z dnia*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 15.02.2008.; stājās spēkā 27.02.2008. // Oficiālais Vēstnesis, 2008., Nr.31 punkts 189.

⁹⁴ Nekustamā īpašuma aģents. Pieejams Profesionālā Tīkla (*Ammattinetti*) mājaslapā: http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/2/1/359_ammatti (skatīts 29.08.2013.)

⁹⁵ Nolikums par nekustamā īpašuma juridisko personu un personālsabiedrību profesionālās kvalifikācijas sertifikāta saņemšanas un pagarināšanas kārtību.; stājās spēkā 24.02.2012. Pieejams LANĪDA mājaslapā: www.lanida.lv/files/nolikums-lv.doc (skatīts 29.08.2013.)

Saskaņā ar LANĪDA Sertifikācijas biroja pakalpojumu cenrādi⁹⁶ jebkurai sertificētai personai ir pienākums apmaksāt sertifikācijas dokumentu izskatīšanas un sertifikāta izsniegšanas maksu šādos apmēros un kārtībā:

Pakalpojums	Cena, LVL
Dokumentu izskatīšana	10,00
Sertifikācija vienā no jomām	30,00
Ikgadējie izdevumi par sertificētās personas profesionālās darbības uzraudzību (uzraudzība, sūdzības, eksperti, vizītes)	15,00 mēnesī (ja apmaksā tiek veikta pa mēnešiem) vai 120,00 gadā (ja apmaksāts tiek par gadu uzreiz)
Sertifikāta izgatavošana (nozaudēšanas gadījumā)	20,00
Par katru atkārtoto eksāmenu	10,00
Par resertificēšanu	10,00

Igaunija

Nekustamā īpašuma aģenta sertifikāta iegūšana ir maksas pakalpojums. Maksa par nekustamā īpašuma brokera sertifikāciju ir 200,00 EUR (140,56 LVL) un par resertifikāciju - 100,00 EUR (70,28 LVL).⁹⁷

Lietuva

Nekustamā īpašuma aģenta sertifikāta iegūšana ir maksas pakalpojums, ko veic sertifikāta pretendents.⁹⁸

Polija

Nekustamā īpašuma aģenta sertifikāta iegūšana ir maksas pakalpojums, ko veic sertifikāta pretendents. Maksa 100,00 EUR apmērā (70,28 LVL) tiek veikta par eksāmena kārtošānu.⁹⁹

Somija

Nekustamā īpašuma aģenta sertifikāta iegūšana ir maksas pakalpojums, ko veic sertifikāta pretendents. Samaksa tiek iekasēta tikai par pārbaudes darba kārtošānu, kas ir attiecīgi 190,00 EUR (133,53 LVL) un 225,00 EUR (158,13 LVL).¹⁰⁰

Secinājumi un ieteikumi

Nekustamā īpašuma aģentu sertifikāciju Latvijā veic divas savā starpā konkurējošas institūcijas – LANĪDA un NĪMA.

Analizējot nekustamo īpašumu nozari un tirgus situāciju, var secināt, ka aģentu dalība darījumos ar nekustamo īpašumu netiek reglamentēta un nav nepieciešama gadījumā, ja cilvēks ir nolēmis pats pārdot savu īpašumu. Tādēļ nav iespējams kontrolēt aģentu dalību darījumos, kā arī viņu darbības kvalitāti un iespējamās sekas. Sertifikācijai šajā situācijā ir netieša uzticības palielināšanas loma, ko patreizējā situācijā nodrošina LANĪDA un NĪMA, un paši sertifikāti tiek izmantoti mārketinga nolūkā, lai vieglāk piesaistītu klientus.

⁹⁶ Vadības dokumenti. Pieejams LANĪDA mājaslapā: <http://www.lanida.lv/lv/certoffice/certdoc/> (skatīts 29.08.2013.)

⁹⁷ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

⁹⁸ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*) (Lietuva).

⁹⁹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

¹⁰⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

11. Nekustamā īpašuma vērtētāji

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Nekustamā īpašuma vērtētāju sertifikāciju, balstoties uz MK 2002. gada 9. decembra noteikumiem Nr.534 „Kārtība, kādā saņemams profesionālās kvalifikācijas sertifikāts nekustamā īpašuma novērtēšanai”¹⁰¹, veic Latvijas Īpašumu vērtētāju asociācijas (LĪVA) Vērtētāju sertifikācijas birojs. Sertificēšanas institūcijas darbības atbilstību šo noteikumu prasībām uzrauga trīs valsts institūciju pilnvaroti pārstāvji - pa vienam pārstāvim no Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas un Valsts zemes dienesta. Pilnvarotie pārstāvji ir tiesīgi bez balsstiesībām piedalīties sertifikācijas institūcijas kopsapulcēs, padomes sēdēs un sertifikācijas komisijas sēdēs, kā arī iepazīties ar sertifikācijas institūcijas un sertifikācijas komisijas pieņemtajiem lēmumiem un visiem dokumentiem, kas izmantoti sertifikācijas komisijas lēmumu pieņemšanā.¹⁰²

LĪVA ir izveidojusi neatkarīgu struktūrvienību – Kompetences uzraudzības biroju, kura mērķis ir nodrošināt nekustamo īpašumu vērtēšanas Standartu un ētikas kodeksa ievērošanu LĪVA asociētajiem biedriem – juridiskajām personām, tā vairojot klientu uzticību nekustamā īpašuma vērtēšanas pakalpojumu sniedzējiem.

LĪVA Vērtētāju sertifikācijas biroja darbā tiek pieaicināti piedalīties pārstāvji no nekustamā īpašuma vērtēšanas pakalpojumu saņēmējiem - viens pārstāvis no VAS „Nekustamie īpašumi”, viens pārstāvis no Rīgas domes, divi pārstāvji no komercbankām, divi pārstāvji no LĪVA un divi pārstāvji no citām organizācijām, kuras saņem nekustamā īpašuma vērtēšanas pakalpojumus.

Biroja locekļiem ir šādi pienākumi:

- 1) Sertificēto juridisko personu darbības analīzes veikšana;
- 2) Priekšlikumu izstrādāšana vērtēšanas darbu kvalitātes uzlabošanai, klientu uzticības veicināšanai;
- 3) Iesniegumu un sūdzību izskatīšana par sertificēto juridisko personu darbu;
- 4) Atzinumu sagatavošana un lēmumu pieņemšana par LĪVA kompetences sertifikāta piešķiršanu vai anulēšanu juridiskām personām nekustamo īpašumu vērtēšanā;
- 5) Piedalīšanās komisiju sēdēs, to lēmumu sagatavošana;
- 6) Vismaz vienu reizi gadā piedalīties LĪVA organizētās apmācību sesijās vai pieredzes apmaiņas pasākumos;
- 7) Pārstāvēt sertificēto juridisko personu intereses valsts un pašvaldību institūcijās.¹⁰³

Igaunija

Nekustamā īpašuma vērtētāju sertifikācijas institūciju (Igaunijas Nekustamā

¹⁰¹ MK noteikumi Nr.534 „Kārtība, kādā saņemams profesionālās kvalifikācijas sertifikāts nekustamā īpašuma novērtēšanai”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.12.2002.; stājās spēkā 01.12.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.12.2002., Nr.185 (2760).

¹⁰² MK noteikumi Nr.534 „Kārtība, kādā saņemams profesionālās kvalifikācijas sertifikāts nekustamā īpašuma novērtēšanai”, 18. punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.12.2002.; stājās spēkā 01.12.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.12.2002., Nr.185 (2760).

¹⁰³ Kompetences uzraudzības birojs. Pieejams LĪVA mājaslapā: <http://www.vertetaji.lv/kompetences-uzraudzibas-birojs> (skatīts 29.08.2013).

īpašuma vērtētāju asociācija) uzraugošā iestāde ir IKI¹⁰⁴.

Lietuva

Nekustamā īpašuma vērtētāju darbu regulē Lietuvas Republikas Finanšu ministrija. Prasības vērtētājiem nosaka Lietuvas Republikas Ministru kabinets.¹⁰⁵

Polija

Nekustamā īpašuma vērtētāju sertificēšanu uzrauga Polijas Republikas Transporta, būvniecības un Jūras ekonomikas ministrija. Sertificēšana tiek veikta, balstoties uz šādiem normatīvajiem aktiem:

- 1) Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību;¹⁰⁶
- 2) Noteikumi par tiesību un licenču izsniegšanu nekustamā īpašuma pārvaldības jomā.¹⁰⁷

Somija

Nekustamā īpašuma vērtētāji Somijā nav reglamentēta profesija. Tomēr pastāv autorizācijas sistēma, ko veic Centrālā tirdzniecības kamera. Sertifikācijas prasības ir izstrādātas, pamatojoties uz trīs normatīvajiem aktiem:

- 1) Likums „Par nekustamā īpašuma fondiem”,¹⁰⁸
- 2) Likums „Par vērtspapīru tirgiem”;¹⁰⁹
- 3) Likums „Par ieguldījumu fondiem”.¹¹⁰

Nekustamā īpašuma vērtētāju uzraudzību veic vērtētāju asociācija. Uzraudzība notiek divos veidos: izvērtējot ikgadējo atskaiti, ko iesniedz katrs vērtētājs, kā arī izskatot sūdzību, ja tādas ir saņemtas no klienta.

Finansēšanas kārtība

Sertificēšanas institūcijas LĪVA Vērtētāju sertifikācijas biroja izdevumus, kas saistīti ar sertifikāciju un sertifikāta izsniegšanu (ieskaitot izdevumus par sertifikāta izgatavošanu un ar sertifikācijas komisijas darbību saistītos izdevumus), saskaņā ar sertificēšanas institūcijas apstiprinātu un ar Finanšu ministriju saskaņotu cenrādi sedz sertificētā persona pirms sertifikāta saņemšanas.

Persona, kurai ir nepieciešamā izglītība, bet nav triju gadu darba pieredzes nekustamā īpašuma vērtēšanā, sertifikācijas institūcijā kārto eksāmenu nekustamā

¹⁰⁴ Detalizētu IKI funkciju uzskaitījumu sk. šī starpziņojuma 2.sadaļā „Arhitekti”.

¹⁰⁵ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*) (Lietuva).

¹⁰⁶ Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību. (*Ustawa o gospodarce nieruchomościami*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 19.05.2010.; stājās spēkā 11.06.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 28.03.2011. // Oficiālais Vēstnesis, 2010., Nr.102 punkts 651.

¹⁰⁷ Noteikumi par tiesību un licenču izsniegšanu nekustamā īpašuma pārvaldības jomā. (*Rozporządzenie w sprawie nadawania uprawnień i licencji zawodowych w dziedzinie gospodarowania nieruchomościami z dnia*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 15.02.2008.; stājās spēkā 27.02.2008. // Oficiālais Vēstnesis, 2008., Nr.31 punkts 189.

¹⁰⁸ Likums par nekustamā īpašuma fondiem Nr. 1173/1997. (*Kiinteistörahastolaki*) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 19.12.1997.; stājās spēkā 01.03.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013.

¹⁰⁹ Likums par vērtspapīru tirgiem Nr. 1240/1999. (*Kiinnitysluottopankkilaki*) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 23.12.1999.; stājās spēkā 01.01.2000.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2010.

¹¹⁰ Likums par ieguldījumu fondiem Nr. 48/1999. (*Sijoitusrahastolaki*) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 29.01.1999.; stājās spēkā 01.02.1999.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013.

Īpašuma vērtēšanas teorētisko zināšanu pārbaudei, lai iegūtu asistenta statusu. Maksa par šo eksāmenu ir 121,00 LVL. Maksa par nekustamā īpašuma vērtētāja sertifikāta iegūšanu ir 363,00 LVL, bet par resertifikāciju, kas veicama reizi piecos gados, – 242,00 LVL.¹¹¹

Igaunija

Igaunijā nekustamā īpašuma vērtētāja sertifikāta iegūšana ir maksas pakalpojums. Maksa par īpašuma vērtētāja asistenta sertifikātu ir 808,00 EUR (567,87 LVL), resertifikācija netiek veikta. Maksa par dzīvojamās platības vērtētāja un īpašuma vērtētāja sertifikāciju ir 1244,00 EUR (874,29 LVL), par resertifikāciju –1123,00 EUR (789,25 LVL).¹¹²

Lietuva

Sertifikāta cena nekustamā īpašuma vērtētājiem Lietuvā ir 170,00 LTL (34,68 LVL), kas ir ievērojami mazāk par eksaminācijas izmaksām - 488,00 LTL (99,55 LVL).¹¹³

Polija

Nekustamā īpašuma vērtētāja sertifikāta iegūšana ir maksas pakalpojums, ko veic sertifikāta pretendents. Maksa 250,00 EUR apmērā (175,70 LVL) tiek veikta par eksāmena kārtošānu.¹¹⁴

Somija

Nekustamā īpašuma vērtētāja sertifikāta iegūšana ir maksas pakalpojums, ko veic sertifikāta pretendents. Somijā nekustamā īpašuma vērtētāja darbs ir iekļauts profesijā „nekustamā īpašuma aģents”. Samaksa tiek iekasēta tikai par pārbaudes darba kārtošānu un ir attiecīgi 190,00 EUR (133,53 LVL) un 225,00 EUR (158,13 LVL).¹¹⁵

Secinājumi un ieteikumi

Nekustamā īpašuma vērtētāji ir reglamentētā profesija, kuras sertifikāciju veic LĪVA. Sertificēšanas izmaksas sastāda 121,00 LVL par nekustamā īpašuma vērtētāja asistenta statusa iegūšanu un 363,00 LVL – par nekustamā īpašuma vērtētāja sertifikāta iegūšanu, un 242,00 LVL – par resertifikāciju. Līdzīgi kā arhitektu un būvnieku gadījumā, sertifikāta turētāja profesionālās kompetences uzraudzību veic sertificējošā iestāde - LĪVA. Atšķirībā no arhitektiem un būvniekiem šajā profesijā primārais klients ir bankas, kas rūpīgi uzrauga vērtētāju darbu, veidojot sarakstus ar vērtētājiem, kuru vērtējumi tiek akceptēti. LĪVA sertificēto speciālistu darbu uzrauga komercbankas un papildus uzraugošais mehānisms nav nepieciešams.

¹¹¹ Intervija ar LĪVA Vērtētāju sertifikācijas biroja pārstāvi.

¹¹² Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

¹¹³ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazausks (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

¹¹⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

¹¹⁵ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

12. Tūrisma gidi

Atbilstības novērtēšanas sistēmā iesaistītās institūcijas

Vietējai pašvaldībai ir tiesības noteikt prasības tūrisma gidu profesionālajai kvalifikācijai, kārtību, kādā sertificē tūrisma gidus, sniedz tūrisma gidu pakalpojumus un īsteno viņu profesionālās darbības uzraudzību un kontroli, institūciju, kas sertificē tūrisma gidus, kā arī tos publiskajā ārtelpā esošos tūrisma objektus un apskates vietas, par kurām informāciju drīkst sniegt tūrisma gidi, kuri ir apliecinājuši savu profesionālo kvalifikāciju.

Šobrīd valstiskā līmenī netiek veikta tūrisma gidu sertifikācija un arī attiecīgo iestāžu akreditācija. Lielākās aktivitātes veic Latvijas pašvaldības (piemēram, Gulbene, Valmiera, Ventspils) un konkrēto tūrisma objektu vadība (piemēram, Cēsu pils un Rundāles pils organizē apmācības, sniedz atļaujas un uzrauga gidus, kas darbojas šajos objektos).¹¹⁶ Rundāles pils vadība piedāvā apmācības arī citu Eiropas valstu gidiem un pēc šīm mācībām piešķir tiesības vadīt ekskursijas Rundāles pilī.¹¹⁷

Igaunija

Tūrisma gidu uzraudzības iestāde ir IKI¹¹⁸. Atbilstības novērtēšanas organizācijas ir Igaunijas Gidu asociācija¹¹⁹ un Igaunijas Tūrisma uzņēmumu asociācija¹²⁰.

Lietuva

Valsts Tūrisma departamenta uzdevumā Kvalifikācijas novērtēšanas komisijas veic tūrisma pakalpojumu sniedzēju sertifikāciju.¹²¹

Polija

Katram cilvēkam, kas vēlas darboties kā profesionāls tūrisma gids, ir jāizpilda kataloga desmit prasības, tostarp jānokārto valsts eksāmens. Atbilstoši Polijas Republikas Sporta un tūrisma ministrijas noteikumiem eksāmenu organizē Maršala birojs katrā reģionālajā struktūrā.¹²²

Somija

Tūrisma gidi nav reglamentēta profesija un nav oficiālu nosacījumu to sertificēšanai. Taču gidu asociācijas parasti izmanto un iesaka tikai pilnvarotos tūrisma gidus.¹²³

Finansēšanas kārtība

Latvijā ir gidi, kuriem ir nepieciešams uzlabot zināšanas un prasmes. Tomēr prasīt no šiem ekspertiem finansiālu ieguldījumu savu zināšanu papildināšanā un vēl sertificēšanā, ja tas ir tikai gadījuma vai pašnodarbinātā darbs, nav pamatoti. Tāpēc tieši finansēšana ir lielākais vispārējās sertifikācijas šķērslis. Taču šo problēmu risināt

¹¹⁶ Intervija ar Ekonomikas ministrijas pārstāvi un Tūrisma attīstības valsts aģentūras Produktu attīstības vecāko ekspertu I. Šīravu.

¹¹⁷ Gidiem. Pieejams Rundāles pils mājaslapā: <http://rundale.net/informacija/gidiem/> (skatīts 29.08.2013.)

¹¹⁸ Detalizētu IKI funkciju uzskaitījumu sk. šī starpziņojuma 2.sadaļā „Arhitekti”.

¹¹⁹ Statūti. Pieejams Igaunijas Gidu asociācijas mājaslapā: <http://www.giidideliit.ee/pohikiri> (skatīts 29.08.2013.)

¹²⁰ Mērķi un uzdevumi. Pieejams Igaunijas Tūrisma uzņēmumu asociācijas mājaslapā: <http://etfl.ee/eng/etfl/about-etfl/> (skatīts 29.08.2013.)

¹²¹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

¹²² Noteikumi par tūrisma gidiem un ceļojumu vadītājiem. (*Rozporządzenie w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek*) / Polijas Republikas Tūrisma un sporta ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 04.03.2011.; stājās spēkā 18.03.2011. // Oficiālais Vēstnesis, 2011., Nr.60 punkts 302.

¹²³ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

nav valsts pienākums, jo, kā redzams, visās citās profesijās valsts nesedz apmācību un sertifikācijas izdevumus.

Tūrisma gidu apmācību piedāvā Baltijas Starptautiskā akadēmija, BAT, Liepājas Universitāte, Vidzemes Augstskola, Alberta koledža, Biznesa Vadības koledža un Viesnīcu biznesa koledža. 1.un 2. līmeņa profesionālās augstākās izglītības iegūšanas izmaksas ir no 840,00 – 1590,00 LVL gadā. Izglītību šajā jomā iespējams iegūt arī Rīgas Ekonomikas un biznesa skolā un Tūrisma biznesa skolā.

Četrus mēnešus gadus tūrisma gidu kursus piedāvā Latvijas Tūrisma aģentūra, mācību centrs „Nikos Travel”, profesionālās apmācības centrs „Poētika”, SIA „Barbara & M” (Latvijas Profesionālo gidu asociācijas oficiālais sadarbības partneris) - 76,00 LVL mēnesī. Papildus zināšanas šajā jomā iespējams iegūt arī Skaisto skatu aģentūrā, SIA „SKRIVANEK Baltic” u.c.

Igaunija

Tūrisma gidu sertifikācija izmaksā 28,76 EUR (20,21 LVL), resertifikācija ir bez maksas. Tūrisma ceļojuma konsultantu sertifikācijā maksā 182,00 EUR (127,91 LVL), resertifikācija ir bez maksas¹²⁴.

Lietuva

Ar mērķi veicināt tūrisma nozarē strādājošo kompetenci un kvalifikāciju, Lietuvas Tūrisma fonds finansiāli iesaistās semināru un apmācību rīkošanā tūrisma uzņēmumu darbiniekiem, tādējādi samazinot apmācības apmaksu.¹²⁵

Polija

Tūrisma gidu sertifikācija maksā no 40,00 – 72,00 EUR (28,11 LVL – 50,60 LVL).¹²⁶

Somija

Tūrisma gidi kārtu kompetences testu. Tūrisma gidu kursus piedāvā visā valstī gan politehniskās augstskolas, gan pašvaldības tūrisma aģentūras, gan komercskolas un strādnieku institūti, gan tūrisma reģionālās asociācijas, kas arī nosaka kursu maksu. Sertifikāta iegūšanas izmaksas nepārsniedz 50,00 EUR (35,14 LVL).¹²⁷

Secinājumi un ieteikumi

Igaunijā, Lietuvā un Polijā tūrisma gidu profesija tiek regulēta un sertifikācijas iegūšanai nepieciešams iegūt noteiktu izglītību, kā arī jāveic zināšanu pārbaude. Somijā šī profesija netiek regulēta.

Latvijā tūrisma gidu profesijai un tās sertificēšanas problēmām veltīti vairāki pētījumi. Pagaidām Latvija izvēlējusies netradicionālu ceļu, salīdzinot ar parējām pētījumā analizētajām valstīm, – tūrisma gidu sertificēšanas jautājuma risināšana uzticēta pašvaldībām.

Ieteikums ir pārņemt būtiskāko no Lietuvas un Igaunijas pieredzes.

Lietuvā tūrisma gidiem ir trīs kategorijas - otrā, pirmā un augstākā:

¹²⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

¹²⁵ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*) (Lietuva).

¹²⁶ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. (Polija) eksperts.

¹²⁷ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

- 1) Otrā kategorija: tūrisma gidam ir jābūt ar augstāko izglītību, beigušam gidu kursus un nokārtojušam apmācību teorētiskās un praktiskās pārbaudes;
- 2) Pirmā kategorija: tūrisma gidam ir jābūt vismaz viena gada otrās kategorijas gida darba pieredzei, papildus jānokārto eksāmens, kas ietver vismaz trīs ekskursiju sagatavošanu un vadīšanu atšķirīgos maršrutos;
- 3) Augstākā kategorija: tūrisma gidam ir jābūt ar vismaz piecu gadu pirmā līmeņa gida darba pieredzi, papildus jānokārto eksāmens, kas ietver vismaz piecu ekskursiju sagatavošanu un vadīšanu atšķirīgos maršrutos, kā arī ir jāpārzina vismaz viena svešvaloda.

Lietuvā valdība, bet to var darīt arī pašvaldība, apstiprina sarakstu ar muzejiem un kultūras objektiem, kuros var strādāt tikai valsts licencētie gidi. Finansiāli sertifikācijas procesu atbalsta Tūrisma fonds. Tūrisma fonds sadarbojas ar citām tūrisma organizācijām, lai popularizētu tūrisma pakalpojumu sertifikāciju un tās nozīmi Lietuvas tūrisma attīstībā.¹²⁸

Igaunijā tūrisma gidus iedala 10 līmeņos: Tūrisma gids I, Tūrisma gids II, Tūrisma gida meistars III, Tūroperators III, Ceļojuma konsultants - 4. līmenis, Ceļojuma konsultants - 5. līmenis, Tūrisma menedžeris II, Tūrisma menedžeris III, Lauku tūrisma uzņēmējs III, Mežonīgās vides gids II. Katram līmenim tiek piemērotas atšķirīgas prasības gan izglītībā, gan sertifikācijā.

---

¹²⁸ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*) (Lietuva).

Izmantotās literatūras saraksts

Latvija

Normatīvais regulējums

Darba aizsardzības likums; 9. pants. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 20.06.2001.; stājies spēkā 01.01.2002.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 28.04.2010. // Latvijas Vēstnesis, 06.07.2001., Nr.105 (2492).

Detektīvdarbības likums. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 05.07.2001.; stājies spēkā 01.11.2001.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.10.2012. // Latvijas Vēstnesis, 20.07.2001., Nr.110 (2497).

MK noteikumi Nr.99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.02.2005.; stājās spēkā 01.01.2006.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Latvijas Vēstnesis, 11.02.2005., Nr. 24 (3182).

MK noteikumi Nr.382 „Noteikumi par neatkarīgiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.07.2013.; stājās spēkā 19.07.2013. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2013., Nr.138 (4944).

MK noteikumi Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.07.2003.; stājās spēkā 19.07.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 29.06.2011. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2003., Nr.106 (2871).

MK noteikumi Nr.534 „Kārtība, kādā saņemams profesionālās kvalifikācijas sertifikāts nekustamā īpašuma novērtēšanai”, 18. punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.12.2002.; stājās spēkā 01.12.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.12.2002., Nr.185 (2760).

MK noteikumi Nr.594 „Noteikumi par apsardzes sertifikātu izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtību un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apmēru”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 02.08.2011.; stājās spēkā 06.08.2011. // Latvijas Vēstnesis, 05.08.2011., Nr.122 (4520).

MK noteikumi Nr.742 „Detektīvdarbības licencēšanas un sertifikācijas noteikumi”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 14.08.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2012. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

MK noteikumi Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 01.10.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2013. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

MK noteikumi Nr.764 „Noteikumi par sertificēšanas institūcijām, kuras izsniedz sertifikātu zemes kadastrālajam uzmērītājam un zemes ierīcības darbu veicējam”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 19.08.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.08.2010., Nr.130 (4322).

MK noteikumi Nr.930 „Apsardzes darbības licencēšanas noteikumi”, 32.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 11.11.2008.; stājās spēkā 15.11.2008. // Latvijas Vēstnesis, 14.11.2008., Nr.178 (3962).

MK noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 01.11.2010.; stājās spēkā 04.11.2010. // Latvijas Vēstnesis, 03.11.2010., Nr.174 (4366)

Par atbilstības novērtēšanu. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 08.08.1996.; stājies spēkā 03.09.1996.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 18.06.2013. // Latvijas Vēstnesis, 20.08.1996., Nr.139.

Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 24.09.1998.; stājies spēkā 27.09.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.09.2009. // Latvijas Vēstnesis, 13.10.1998., Nr. 291/292 (1352/1353).

Cita literatūra

Akreditācija . Pieejams GSC mājaslapā: <http://www.gramatvezusc.lv/> (skatīts 05.06.2013.)

Apmaksas kārtība. Pieejams SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” mājaslapā: <http://www.abc.edu.lv/lv/sertificesanas-birojs/apmaksas-kartiba> (skatīts 29.08.2013.)

Arhitekta prakses iegūšana un uzturēšana. Pieejams LASSC mājaslapā: http://www.latarh.lv/prakses_iegusana (skatīts 29.08.2013.)

Cenrādis. Pieejams GSC mājaslapā: <http://www.gramatvezusc.lv/> (skatīts 03.07.2013.)

Gidiem. Pieejams Rundāles pils mājaslapā: <http://rundale.net/informacija/gidiem/> (skatīts 29.08.2013.)

Kompetences uzraudzības birojs. Pieejams LĪVA mājaslapā: <http://www.vertetaji.lv/kompetences-uzraudzibas-birojs> (skatīts 29.08.2013.)

LMB Sertifikācijas centra Cenrādis. Pieejams LMB Sertifikācijas centra mājaslapā: http://sc.lmb.lv/wp-content/uploads/2013-07-29_LMB-SC-Cenradis.pdf (skatīts 29.08.2013.)

Nolikums par nekustamā īpašuma juridisko personu un personālsabiedrību profesionālās kvalifikācijas sertifikāta saņemšanas un pagarināšanas kārtību.; stājās spēkā 24.02.2012. Pieejams LANĪDA mājaslapā: www.lanida.lv/files/nolikums-lv.doc (skatīts 29.08.2013.)

NVA īstenotie ESF projekti; Projekts „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā - 2” (Nr.1DP/1.3.1.1.3/09/IPIA/NVA/001). Pieejams NVA mājaslapā: <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=2&mid=268&txt=1743&from=0> (skatīts 04.07.2013.)

Organizācijas drošība - 1.līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma. Pieejams BAT mājaslapā: <http://www.turiba.lv/lv/studijas/fakultates/juridiska-fakultate/studiju-programmas/1limena-programmas/organizacijas-drosiba/218/> (skatīts 29.08.2013.)

Par kompāniju. Pieejams NĪMA mājaslapā: <http://www.nima.lv/?pid=011> (skatīts 29.08.2013.)

Sertifikācijas birojs. Pieejams LANĪDA mājaslapā: <http://www.lanida.lv/lv/certoffice/> (skatīts 29.08.2013.)

Studiju maksa; 1. līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmas. Pieejams BAT mājaslapā: <http://www.turiba.lv/lv/studijas/studiju-maksa/111/> (skatīts 29.08.2013.)

Studiju maksa un atlaides. Pieejams DU mājaslapā: http://www.du.lv/lv/studijas/studiju_maksa (skatīts 29.08.2013.)

Vadības dokumenti. Pieejams LANĪDA mājaslapā: <http://www.lanida.lv/lv/certoffice/certdoc/> (skatīts 29.08.2013.)

Igaunija

Cita literatūra

Mērķi un uzdevumi. Pieejams Igaunijas Tūrisma uzņēmumu asociācijas mājaslapā: <http://etfl.ee/eng/etfl/about-etfl/> (skatīts 29.08.2013.)

Par Igaunijas Kvalifikācijas institūtu. Pieejams IKI mājaslapā: <http://www.kutsekoda.ee/en/kutsekoda/tutvustus> (skatīts 29.08.2013.)

Reglaments. Pieejams Igaunijas Grāmatvežu asociācijas mājaslapā: <http://www.erk.ee/sisu.php?nid=12&pid=24> (skatīts 29.08.2013.)

Statūti. Pieejams Igaunijas Gidu asociācijas mājaslapā: <http://www.giidideliit.ee/pohikiri> (skatīts 29.08.2013.)

Lietuva

Normatīvais regulējums

Par būvniecības tehnisko speciālistu, zemes plānošanas speciālistu sertifikācijas un atzīšanas cenrāža apstiprinājumu. (*Asmens Ir Turto Saugos Įstatymas*) / Lietuvas Republikas Vides ministra rīkojums. Pieņemts Lietuvas Republikas Vides ministrijā 03.01.2012.; stājās spēkā 12.01.2012. // Informatīvais paziņojums, 11.01.2012., Nr. 3-13.

Personu un īpašuma aizsardzības likums Nr. IX-2327 (*Asmens Ir Turto Saugos Įstatymas*) / Lietuvas Republikas likums. Pieņemts Lietuvas Republikas Seimā 08.07.2004.; stājās spēkā 01.01.2005.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 20.10.2012. // Oficiālais Laikraksts, 2004., Nr.116-4317.

Cita literatūra

Energoauditoru sertifikācija. Pieejams Enerģijas aģentūras mājaslapā: <http://www.edsi.lt/> (skatīts 29.08.2013.)

Licences noteikumi potenciāli bīstamo iekārtu tehniskās apkopes pakalpojumiem. Pieejams Lietuvas Republikas Sociālās drošības un darba ministrijas mājaslapā: <http://www.socmin.lt/index.php?35744796> (skatīts 29.08.2013.)

Lietuvas grāmatvežu un reidentu asociācija. Pieejams Lietuvas grāmatvežu un reidentu asociācijas mājaslapā: <http://www.lbaa.lt/index.php?p=9&p2=10> (skatīts 29.08.2013.)

Maksāšanas kārtība. Pieejams Enerģijas aģentūras mājaslapā: <http://www.edsi.lt/index.php/apmokejimo-tvarka> (skatīts 29.08.2013.)

Par SPSC. Pieejams Būvniecības produktu sertifikācijas centra mājaslapā:
http://www.spsc.lt/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=46%3Aapie-spsc&catid=34%3Aapie-spsc&Itemid=397&lang=en (skatīts 29.08.2013.)

Sertifikācija. Pieejams Lietuvas Arhitektu palātas mājaslapā:
<http://www.architekturumai.lt/pages/lt/atestacija.php> (skatīts 29.08.2013.)

Polija

Normatīvais regulējums

Celtniecības likums. (*Ustawa Prawo Budowlane*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 07.07.1994.; stājās spēkā 01.01.1995.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 23.12.2010. // Oficiālais Vēstnesis, 1994., Nr.89 punkts 414.

Grāmatvedības likums. (*Ustawa o rachunkowości*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 29.09.1994.; stājās spēkā 01.01.1995.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 12.06.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 1994., Nr.121 punkts 591.

Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo pašpārvaldi. (*Ustawa o samorządzie zawodowym architektów, urbanistów i inżynierów budownictwa*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.12.2000.; stājās spēkā 25.01.2002.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2001., Nr.5 punkts 42.

Likums par bīstamo kravu pārvadājumiem. (*Ustawa o przewozie towarów niebezpiecznych*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 24.10.2011.; stājās spēkā 01.01.2012. // Oficiālais Vēstnesis, 2011., Nr.227 punkts 1367.

Likums par detektīvu pakalpojumiem. (*Ustawa o usługach detektywistycznych*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.02.2002.; stājās spēkā 02.03.2002. // Oficiālais Vēstnesis, 2002., Nr.12 punkts 110.

Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību. (*Ustawa o gospodarce nieruchomościami*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 19.05.2010.; stājās spēkā 11.06.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 28.03.2011. // Oficiālais Vēstnesis, 2010., Nr.102 punkts 651.

Noteikumi par neatkarīgo tehnisko funkciju regulāciju celtniecībā. (*Rozporządzenie o samodzielnych funkcjach technicznych w budownictwie*) / Polijas Republikas Transporta un būvniecības ministra noteikumi. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 16.05.2006.; stājās spēkā 31.05.2006. // Oficiālais Vēstnesis, 2006., Nr.83 punkts 578.

Noteikumi par tiesību un licenču izsniegšanu nekustamā īpašuma pārvaldības jomā. (*Rozporządzenie w sprawie nadawania uprawnień i licencji zawodowych w dziedzinie gospodarowania nieruchomościami z dnia*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 15.02.2008.; stājās spēkā 27.02.2008. // Oficiālais Vēstnesis, 2008., Nr.31 punkts 189.

Noteikumi par tūrisma gidiem un ceļojumu vadītājiem. (*Rozporządzenie w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek*) / Polijas Republikas Tūrisma un sporta ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 04.03.2011.; stājās spēkā 18.03.2011. // Oficiālais Vēstnesis, 2011., Nr.60 punkts 302.

Par apmācībām un eksaminēšanu energoauditoru kandidātiem. (*Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 21 stycznia 2008 r. w sprawie przeprowadzania szkolenia oraz egzaminu dla osob ubiegajacych się o uprawnienie do sporzadzania świadectwa charakterystyki energetycznej budynku, lokalu mieszkalnego oraz części budynku stanowiącej samodzielna część techniczno – użytkową*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 31.01.2008.; stājās spēkā 15.02.2008. // Oficiālais Vēstnesis, 2008., Nr.17 punkts 104.

Par personu un īpašuma drošību. (*Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronieosóbimienia*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 22.08.1997.; stājās spēkā 27.03.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 26.07.2005. // Oficiālais Vēstnesis, 1997., Nr.114 punkts 740.

Somija

Normatīvais regulējums

Likums par ieguldījumu fondiem Nr. 48/1999. (Sijoitusrahastolaki) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 29.01.1999.; stājās spēkā 01.02.1999.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013.

Likums par nekustamā īpašuma fondiem Nr. 1173/1997. (Kiinteistörahastolaki) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 19.12.1997.; stājās spēkā 01.03.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013.

Likums par vērtspapīru tirgiem Nr. 1240/1999. (Kiinnitysluottopankkilaki) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 23.12.1999.; stājās spēkā 01.01.2000.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2010.

Cita literatūra

Grāmatvedis. Pieejams Profesionālā Tīkla (*Ammattinetti*) mājaslapā:
http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/19/2/318_ammatti (skatīts 29.08.2013.)

Nekustamā īpašuma aģents. Pieejams Profesionālā Tīkla (*Ammattinetti*) mājaslapā:
http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/2/1/359_ammatti (skatīts 29.08.2013.)

Privātdetektīvs. Pieejams Profesionālā Tīkla (*Ammattinetti*) mājaslapā:
<http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/13/6/d238300a0a653446011a63678fcef938>
(skatīts 29.08.2013.)

Izmantoto avotu saraksts

Latvija

Intervija ar AS „Inspecta Latvia” Administratīvo direktoru Mārtiņu Cīruli.

Intervija ar Ekonomikas ministrijas pārstāvi un Tūrisma attīstības valsts aģentūras Produktu attīstības vecāko ekspertu Inesi Šīravu.

Intervija ar LASSC vadītāju Ervīnu Timofejevu.

Intervija ar Latvijas Kartogrāfu un ģeodēzistu asociācijas ģenerāldirektori Ilzi Dragoni.

Intervija ar LM pārstāvi Māru Vīksni (atbildīgā persona par „Kompetentas institūcijas darba aizsardzības jautājumos statusa piešķiršanu”).

Intervija ar LMB valdes priekšsēdētāju Jāni Klīvi.

Intervija ar LSGŪTIS Sertifikācijas centra vadītāju Paulu Graudiņu.

Intervija ar SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” izpilddirektori Maiju Ķudu.

Intervija ar SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” juristi Veru Židovu.

Intervija ar Tehnisko ekspertu asociācijas Valdes priekšsēdētāju Jeļenu Pēkali.

Konsultācijas ar Banku augstskolas, Latvijas Universitātes un Rīgas Pedagoģijas un izglītība vadības augstskolas grāmatvedības pasniedzējiem (doktoriem un profesoriem).

Konsultācijas ar Valsts policijas Apsardzes darbības sertifikācijas komisijas sekretāri un eksāmenu komisijas priekšsēdētāja vietnieku.

Konsultācijas ar Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Prevencijas pārvaldes Licencēšanas un atļauju sistēmas nodaļas darbiniekiem.

Igaunija

Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS.

Lietuva

Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*).

Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*).

Polija

Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. eksperts.

Somija

Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola.